

» C E Ļ Š «

laikraksts reliģijai un gara dzīvei.

III gads.

Redaktors: māc. G. Šaurums.

Redakcijas kollēģija: prof. Dr. K. Kundziņš, prof. Dr. V. Maldonis,
prof. Dr. L. Bērziņš, doc. Dr. A. Freijs, māc.
P. Deltavs.

1937.

Izdevēja: E v.-L u t. B a z n i c a s v i r s v a l d e.

I. Vispārīgi raksti:

	Lapp.
Dir. māc. A. Voitkus — Droša pārliecība	1
Doc. Ed. Zicāns — Tulkojumi no Vecās derības	3
Prof. K. Kundziņš — Jaunās Derības jaunais tulkojums . . 7,	81
A. Vītols — Latviešu reliģiskā īpatnība un kristianisma latviskošanas iespēja	13
Prof. Dr. L. Bērziņš — Garīgās dzejas kopšana 17,	84
Māc. E. Sarkanbārdis — Baznīcas darbs pie bērniem 24, 106,	165
Prof. V. Maldonis — Gribot negribot jājautā 30,	110
P. Rozenbergs — Vēlreiz par garīgo amatu	33
Prāv. A. Jaunzems — Lieldienu cilvēki	73
Prof. P. Dāle — Kas ir cilvēks	75
Vec. doc. Dr. Ed. Zicāns — Reliģiskās un ētiskās noskaņas latviešu rakstniecībā pasaules uzskatu mijkrēslī	90
Māc. D. K. Freudfelds — Lutera attīstības problēma līdz 1517. g. jaunākajā teoloģijas literatūrā 102,	161
Prof. V. Maldonis — Vasaras svētku aicinājums	141
Doc. Ed. Rumba — Kristus un draudze	144
Vec. doc. Ed. Zicāns — Reliģiskais prieks Vecajā derībā 152, 207,	288
Prāv. Dr. V. Sanders — Kas ir mūsu alga	205
Stud. theol. I. Bērziņš — Reliģiski elementi Jāņa Mediņa dzeju krājumā Varenība	214
Prof. Dr. L. Bērziņš — Kristīgi reliģiski momenti latviešu tautas dzejā	222
I. V. Ilsters — Bārbeles draudze un baznīca	229
Cand. hist. A. Kleppers — Zonntāgs kā mācītājs-spreidīkotājs 232,	295
Māc. P. Apkalns — Pļaujas svētkos	269
Prof. L. Adamovičs — Pareizais atstatums	271
Prof. V. Maldonis — Oksfordas oikūmeniskā konference 1937. gada 12.—26. jūlijam	273
Skol. K. Meiers — Vēl kāds 42 psalma tulkojums	294
Doc. Alb. Freijs — Vai Rudolfs Blaumanis bija reliģiōzs? . . 299,	369
Māc. I. Ozols — Ziemas svētki — mūsu sirds ilgu piepildījums . . 333	333
Prāv. K. Avots — Prāvesta K. Kundziņa piemiņai	337
Māc. E. Pavasars — Prāvesta Dr. theol. h. c. Kārļa Kundziņa raksturojums	338
Prof. I. Rezevskis — Ko sniedz mums teksta kritika Jaunās Derības izpratnei?	341
Priv. doc. F. Treus — Dziesmas par Jahves kalpu un ciešanas stāsti evaņģēlijos	355
Likumība un novirzība dabā un cilvēka dzīvē	362
Prof. L. Adamovičs — Personas, fakti un nolūki	375
L. Čuibe — Kāds Jēzus evaņģēlija pārpratums	385

II. Skola un pedagogs.

Māc. V. Osis — Rīta lūgšana pamatskolā	37
Stud. paid. Z. Lindersone — Nedarīsim pāri nevienai dzīvai radībai	43
Aleks. Upīte — Tēvs vai māte	114
Fr. Zālītis — Kronvalda Atis kā latviešu nacionālās audzināšanas pamatu licējs	171
Stud. paid. I. K. — Reliģijas mācības stunda pamatskolas pirmajai klasei	180
Prof. K. Kundziņš — Kad dzīves pamati irst 241,	310
Stud. theol. B. Kasars — Kopīgs visu klašu rīta svētbrīdis un ticības mācības stunda 3. pamatskolas klasē 246	314
Māc. K. Bilzēns — Ticības mācības stunda	393

III. Grāmatu apskats.

58, 130, 190, 259, 324, 398.

IV. Chronika.

64, 131, 195, 263, 327, 404.

CEĻŠ

L A I K R A K S T S

R E L I Ģ I J A I U N G A R A D Z I V E I

№ 5

Septembris/Oktobris

1937. g.

Māc. P. Apkalns

Plaujas svētkos.

Cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no
ikkatra vārda, kas no Dievā mutes iziet.

Mat. 4. 4.

Plaujas svētki no laika gala ir nesuši sev līdzīgai sa-
jūtu cilvēku sirdīs, sevišķi ja gads ir bijis pušķots ar svētību.
Plaujas svētki reizē ir arī pateicības svētki, ja darba darītāji
redz, ka viņu sviedri, pūliņi un cerības ir attaisnojušies. Pa-
teicības svētkiem tiem jābūt arī „pie mazumiņa“.

Ja šogad skatāmies uz ievāktu ražu, tad ar gaišu skatu
un pateicīgu sirdi varam liecināt: tā, ar niecīgiem izņēmumiem,
visā zemē ir labi izdevusies, pat bagāta. Dievs tas
Kungs šīnī gadā ir mūsu zemi svētījis. Tāpēc vajadzētu mums
priecīgu sirdi, drošu un cerības pilnu skatu, slavas un patei-
cības dziesmas dziedot, raudzīties nākotnē.

Bet vai ar laicīgām dāvanām vien lai nodrošinām savu
dzīvi? Vai katrs darba darītājs pilsētās un laukos ar laicīgām
mantām vien varētu nodibināt savu drošo cerību nākotnē?
Vai no tām vien atkarājas visa dzīves laime un labklājība?

Dieva vārds atgādina mums vissvarīgāko, kas mums jā-
patur prātā un sirdī. Šo atgādinājumu mums devis pats Kungs
un Pestītājs Jēzus Kristus.

„Cilvēks nedzīvo no maizes vien,“ tas mums vi-
siem ir ļoti pazīstams vārds, ar kuru mūsu Kungs un Pestītājs
noraidīja launo pasaules garu, kad tas viņu tuksnesī kārdi-
nāja. Viņš zināja ļoti labi, ja šai balsij viņš klausītu, būtu vien-

reiz labi savu izsalkumu remdinājis, bet līdz ar to būtu zaudējis bezgala daudz no savas dvēseles.

„Cilvēks nedzīvo no maizes vien.“ Kā atbalsojas šie vārdi mūsos? Vai tie nerāda skarbu disonanci, ja zinām un pazīstam trūkumu, kādu esam paši kādreiz piedzīvojuši un kādu piedzīvo cilvēki vēl vienmēr, vēl arī tagad vienā otrā vietā?

Mēs tiešam zinām: bads un izsalkums ir briesmīgais rēgs, kas cilvēku apdraud un ne reti to noved nelaimē un iegruž bezdibeni. Tiešam dienišķā maize ir visnepieciešamākais, ko mēs savas dzīves un dzīvības uzturēšanai varam iedomāties. Ja mums kādreiz jācieš trūkums, tad tik mēs jūtam, kā mūsu eksistence apdraudēta. Neskatoties uz visu to, mums tomēr jāatzīst: Cilvēks nedzīvo no maizes vien. Mūsu Kungs un Pestītājs uzsver vārdu „vien“.

Tiešam, maize vien nevar cilvēku darīt laimīgu. Paēdis var būt katrs, bet godīgs pret Dievu un savu tuvāku nevar būt katrs. Un ja arī maizes un līdz ar to laicīgās iztikas pārpilnība būtu, tomēr debesu valstība zemes virsū ar to vēl nebūtu sasniegta! No maizes bagātības un laicīgās pārpilnības vien neatkarājas tautas un cilvēces labklājība zemes virsū. Cilvēki var būt materiālā ziņā labi apgādāti, tie varētu būt visi paēduši, tomēr naidis, nesaticība, skaudība un viltība nebūtu pārvarēta, kur nu vēl iznīcināta. —

Kas tad mums trūkst? Uz šo jautājumu dod atbildi evaņģēlija vārdi: „Cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no ikkatra vārda, kas no Dieva mutes iziet.“

Mums trūkst vissvarīgākais pamats mūsu labklājībai, laimei un mieram: mūžīgais dzīvais vārds un labais dzīvu darošais gars, kas ar šo vārdu ir nedalams. Tāpēc arī plaujas svētkos, pateicībā sirdis uz Dievu paceļot par visām laicīgām dāvanām, ko viņš savā žēlastībā mums piešķīris, lai neaizmirstam: ne ar laicīgām mantām, nedz arī ar cilvēku gudriem vārdiem un mācībām mēs pastāvēsim visgrūtākā dzīves cīņā, ne ar to mēs uzvarēsim nemieru un ciešanas.

Ja mēs mieram un labklājībai, vārdu sakot Dieva valstībai šeit zemes virsū gribam tuvāk nākt, ja mēs tiešam savu iekšējo cilvēku gribam skaidrāku padarīt un stiprināt, tad to

nesasniesim ar maizi vien, kaut šī vārda plašākā nozīmē, bet tikai ar „ikkatru vārdu, kas no Dieva mutes iziet“.

Šim vārdam, lai tad nu arī šinīs plaujas svētkos atver sirdis mūsu tautā visi darba darītāji kā pilsētās, tā laukos, lieli un mazi, augsti un zemi. Šis vārds, kas no Dieva mutes iziet nav nekas cits, kā mūžīgās patiesības un taisnības, dievišķās mīlestības, dzīvās un stiprās ticības vārds. Šis vārds uzturēs un stiprinās mūs grūtajās dzīves cīņās, dos spēku uzvarēt ciešanas un ar savu mieru svētīs mūs mūža vakara pēdējā stundā.

Sava Kunga un Pestītāja vārda mūžīgā gaismā svētīsini Plaujas svētkus un drošu, cerības pilnu skatu iesimī ceļu nākotnē.

Prof. L. Adamovičs

Pareizais atstatums.

Svētruna Latvijas universitātes 18. gadsvētku priekšvakarā (1937. g. 27. sept.) dievkalpojumā Latvijas universitātes aulā.

Teksts 8. psalms, 2. un 4.—10. p.

Mūsu svētku sapulces vērtēšana ar intelligences mērogu, ar akadēmiskiem grādiem un tituliem dotu ļoti augstu līmeni. Mūsu pētniecības un studiju saturs nezina principā nekādu robežu. Mēs gribam aptvert visus pasaules plašumus, sabiedriskās dzīves un cilvēka dvēseles dziļumus. Visas dabas parādības no visniecīgākajām, visvienkāršākajām pirmšūniņām līdz ļoti sarežģītiem organismiem, no atomu skaldīšanas līdz zvaigžņu fizikai un ķīmijai, un visa cilvēces un mūsu tautas kultūra no pašiem pirmajiem nevarīgajiem sākumiem līdz filozofijas augstumiem un brīvām sabiedrisko teoriju konstrukcijām — viss tas ietelp mūsu akadēmiskajā darbā. Arī pats lielais dabas un cilvēku likteņu lēmējs, Dievs, kas stāv visam tam pāri un aiz visa tā un iekš visa tā — arī viņš nodarbina mūsu prātus un domas teoloģijas zinātnē. Tā ir varena cilvēka gara spēku parāde. Tā liecina, ka cilvēks patiesi traucas savā pētniecībā neatlaidīgi uz priekšu un ir pacēlies savās gara atziņās tuvu dievišķai pilnībai, ka viņš, runājot Vecās

Derības dziesminieka vārdiem, tikai mazliet ir atstādināts no Dieva, ir izpuškots ar godību un jaukumu, ir iecelts par valdnieku par Dieva roku darbiem, ka viss, viss ir likts apakš viņa kājām. Ar to mēs varam patiesi lepoties. Cilvēka gars ceļ viņu visam pāri; gars ir Dieva seja un Dieva līdzība cilvēkā, kas izveidodamies savā cēlumā un pilnveidodamies savā reliģiskajā tikumiskajā dzīvē tuvina cilvēku Dievam. Un tomēr sub specie aeternitatis cilvēks ir tikai aprobežots Dieva radijums. Dievs ir vienīgais visu valdītājs, tikai viņa godība ir celta pāri debesīm un iet augstu pāri arī cilvēka godībai. Bet cilvēks, arī visaugstākās intelliģences un zinātnisku goda titulu nesējs, stāv mazs un niecīgs absolūtās dievišķās godības priekšā. Vecās Derības dziesminieks saka: „Kas ir cilvēks, ka tu viņu piemini? un cilvēka bērns, ka tu viņu uzlūko?“ Šais vārdos izskan liela pašzemošanās, bet taisnīga un pareiza.

Ko līdz cilvēkam visa viņa godība un jaukums, ja tā var izzust vienā acumirkli? Zinātnieku, kas nule vēl lidojis gara augstumos, nāve var aizraut prom no viņa darba trauksmes. Paliek viņa atziņas, bet viņš pats aiziet no mums. Un mēs neviens nevaram zināt, kam atkal pirmajam pienāks kārtā šķirties no mūsu saimes. Mēs varam novēlēt aizgājušos Dieva ziņā un ticēt, ka viņi piepulcināti debesu saimei, bet lielajam zinātniskajam darbam viņi ar savu nāvi zūd uz visiem laikiem. Un mēs esam bijuši liecinieki, ka slimība izbeidz vēl dzīvu kollēgu gara darbību.

Un pats šis lielais darbs? Vai tas ir jau absolūti pilnīgs? Vai varēs kādreiz tāds būt? Mēs visi ticam zinātnes spēkam, bet zinām arī tās robežas. Jaunas atziņas papildina vecās jeb stājas to vietā. Mūžam plūstoša straume, kas ir pastāvīga un absolūta tikai savā kustībā, mainā un tieksmē uz priekšu, uz ar vien lielāku pilnību. Ap. Pāvils saka (1. Korintiešu vēstules 13. nod.): — maz ko atzīstam un maz ko mākam. Un to mēs, labi apsverot, spiesti teikt arī par savu akadēmisko darbu absolūtās dievišķās mērauklas mērogā.

Un treškārt mūsu garīgā cilvēciskā tikumiskā būte? Cik daudz tai labu nodomu un cēlu centienu, bet cik maz panākumu! Un reizām apsīkst arī pati labā griba. Mēs jau labprāt nerādām savu iekšieni citiem, un viņiem arī maz

daļas ar to, bet mēs paši taču labi zinām, ka arī mums cilvēku gods un tikums nevar pacelties līdzās Dieva prasībām.

Nostājoties šodien visvarenā Dieva priekšā un mēģinot ieskatīties sevī un savā darbā viņa acīm, mēs vērojam asu spriegumu. Mēs varam gaviļēt par to, ka viņš mūs pacēlis tik augstu un tuvinājis mūs sev. Bet mēs nedrīkstam arī neredzēt, kā mums vēl trūkst, un kur nevaram būt pilnīgi. Savā darbā mēs nedrīkstētu nekad izlaist no acīm arī mūsu dzīves un darbības robežas — mūsu miesas iznīcību un vājību, mūsu atziņu relatīvitāti un mūsu personības nepilnības un grēku. Mums ir vajadzīga pareiza atstatuma jeb distances sajūta pret absolūto dievišķo pilnību. Bet spriegums, ko Dievs ielicis mūsu garā, nevien atgādina mums šo atstatumu, bet arī skubina un dzen mūs to pārvarēt. Pārvarēt ticībā sev un savam uzdevumam, ticībā mūsu tautas un valsts nākotnei un ticībā Dieva spēkam un mīlestībai.

Un tā mēs beigdami šodien mūsu akadēmiskās darbības 18. gadu ar labu gribu un stipru paļaušanos ieejam deviņpadsmitajā. Visvarenais Dievs, kas mūs tik augstu ir cēlis, palīdzēs mums arī joprojām censties, traukties un pacelties, ja tikai mēs apzināsimies savu īsto vietu viņa radību pulkā, ieturēsim pareizo atstatumu pret viņu un pratisim un gribēsim izlietot savu atkarību no viņa, smeldamies to, kas mums nepieciešams mūsu aprobežotībā, no viņa dievišķās pilnības.

Prof. V. Maldonis

Oksfordas oikūmeniskā konference 1937. g. 12.—26. jūlijam.

I. Kenterberijas archibīskapa konferences atklāšanas runa pirmdien, 12. jūlijā.

Pēc universitātes rektora vietnieka īsas atklāšanas uzrunas (rektors pats bijis aizkavēts ierasties), pēc īsa dievkalpojuma, ko turēja pēc kopīgas dziesmas „Dievs Kungs ir mūsu stipra pils“, angļu un skotu baznīcas 2 garīdznieki-profesori.

Kenterberijas archibīskaps apsveica konferenci ar apmēram šāda satura runu.

Tagadējo tautu domāšanas procesā tālu ejošas pārmaiņas līdzinās tām domāšanas pārmaiņām, kādas bijušas Romas pasaules valsts celšanas laikā, vai kādas vilpojušas renesanses un reformācijas laikā. Tagadējam laikam ir liela iezīme t. i. kristīgās vienības augošais vilnis. Visas baznīcas piedalījušās un piedaloties šais vienības konferencēs, izņemot par nožēlošanu Romas baznīcu. Jāatzīst, ka Romas baznīcas daži domātāji esot vienības nolūkam snieguši vērtīgus, kaut gan neoficiālus darbus. To pašu mērķi turējušas acīs pāvesta Leona XIII un tagadējā pāvesta enciklikas. Tikai jācerē un jālūdz Dievs, lai Romas baznīcas autoritātes atzītu lielo svētību, kas celsies cilvēcei, ja aktīvi darbotos visas baznīcas kopā.

Šai konferencē ir vēl viens robs, t. i. vācu ev. baznīcas delegātu iztrūkums. Mēs to sāpīgi sajūtam, jo viņu plašās zināšanas, dziļā domāšana un stiprā ticība palīdzētu iztirzāt smagās konferences problēmas. Nav konferences uzdevums spriest par viņu neierašanās iemesliem, bet mēs apliecinām viņiem savu līdzdalību cīņās par Kristus baznīcas brīvību un par neierobežotu evaņģēlija sludināšanu.

Oikūmeniskā kustība sākās pēc kara smagajā sāpju laikā, kad pasaule atradās apjukumā un chaosā. Šur tur jautāja, vai kristietība nevarētu līdzēt cilvēcei, ja tā liktu jaunus pamatus mieram, drošībai un progresam.

Bija toreiz vīrs, Natans Sederblums, Upsalas archibīskaps, kas deva oikūmeniskam darbam mērķi un virzienu. Tagad ar pateicību un cienību jāatminās šis augstī stāvošais vīrs, kas nepiederēja vecajiem, kas tikai sapņoja, bet pieskaitāms jaunajiem, kam skats lietu būtībā. Tas bija vīrs ar plaši aptverdamu garu, ar dziļu spraiguma spēku, ar dziļu ieskatu savā laikā, ar dziļu skatu nākotnes sāpēs un ar savu nesatricināmu un neatvairāmu ticības prieku. Viņš vadīja 1925. gada augustā pirmo oikūmenisko konferenci Stokholmā, savas dzimtenes galvas pilsētā. Tur nodibinājās oikūmeniskā padome ar piecām sekcijām. Pasaules notikumu gaita devusi daudz iemesla šai padomei sanākt un spriest. Krievijā, Itālijā, Tur-

cijā, Persijā, Japanā. Jau no 1933. gada Vācijā ir paceltas prasības, ir lūgots strādāt tādā virzienā, ka valstij jāpārvalda un jānoteic visa tautas dzīve, doma un darbi. Šīm prasībām jāsanāk akūtā konfliktā ar kristietību un ar cilvēka personību. Tādēļ oikūmeniskā padome nosprieda 1934. gadā Fanō pasaules baznīcu konferenci 1937. gadā Oksfordā. Padomei jāpateicas par trīs gadu ilgo darbu, bet sevišķi Dr. Oldhamam — pētišanas komisijas priekšsēdim. Liels bija darbs un liels pārskats par kristīgās sociālās ētikas tālejošiem jautājumiem. Vienīgais glābējs tautu ētikas sabrukuma un sajukuma laikā ir Dieva ķēnišķās valdības vēstījums, kas jāattiecina uz pasaules aktuālo īstenību un aktuāliem jautājumiem, domām un ideāliem, kas tagad kustina cilvēku sirdis. Evāņģēlijs pats nepārmainīgs, bet tā sludināšanai jāatbilst pastāvīgiem mainīgiem laika apstākļiem. XX g. s. jāsludina citādāki, nekā I, IV, XVI un XIX g. sīmtēni. Vecais dzīvo, piemērodamies jaunajam. Tas konferencē jāizved pozitīvā un konstruktīvā garā. Pasaules strāvās atrodams ir labais, ir ļaunais. Nav tikai jākritizē ļaunais, bet arī jāuztver un jāstiprina labais. Taisnība, ka tagad prētestības pret kristietību parādās vissmalkākās formās, bet tagad lielāka izdevība sludināt kristīgo vēstījumu nekā laikos, kad cilvēki nedomādami to saņēma. Jākaunās par XIX g. s. pirmiem 8 desmitiem, kad kristīgo ticību atzina visās formās, bet sociālās ētikas dzīve neatbilda kristīgiem principiem. Labāk būs, ja kristietība ziedotos stādāmās pasaulei pretī, revolūcionārā nekā kvietiskā veidā, skatoties uz „totalitārām“ un „autoritatīvām“ valsts prasībām. Ne tikai kritizēt un noraidīt, lai būtu mūsu darbs, jo tādas kustības, kas modināja tautā tik daudz uzticības un tik daudz gatavības ziedot un ziedoties un tik daudz kalpojušas tautai, nevar būt tikai ļaunuma pilnas. Ja tādas kustības atbilst kristīgam garam, vajaga vērot ko baznīca no tām varētu mācīties. Jāmācās atdalīt pelavas no kviešiem un kviešus nest Dieva valstības apcirkņos. Spēks mums ir mūsu kopīgajā kristietībā. Daži savā noteiktajā denominacionālismā nicina šo kopīgo kristīgumu. Ja mūsu darbā būtu tikai pārdrošas jūtas, ilgas vai ideāls, tad tur būtu maz spēka. Bet ja tas ir Dieva darbs, ja Dievs

pats darbojas vēsturē un pasaules darbībā un ja visi tā tic, tad šis spēks ir liels.

Tad archibīskaps pārgāja uz Oksfordas un Edinburgas konferenču attiecībām. Oksforda (Life and Work) skatās uz Edinburgu (Faith and Order), ka tur būs jauna ticības sludināšana šais laika sākumā un jukās un ka tur atradīs jaunu kopīgu baznīcas kārtību.

Archibīskaps domāja, ka abu konferenču rezultāti nedrīkst palikt tikai grāmatās un skrejlapās, bet tiem jāiespiežas katra kristieša domās un darbos. Visas kristietības traģēdijas ceļas aiz atsevišķu kristiešu nevīžības. Mūsu atzinumi jāiespiež tā katrā baznīcā, lai katram draudzes loceklim būtu spēks un prieks cīnīties par kristietības ideāliem.

Ticiet, ka tai cilvēku kopai, kas uzticīgi meklē patiesību, taps dots Dieva gara spēks un vadība. Ja! Uzdevums smags, bet liels, augsta lieta! Kurš uzdevums būtu lielāks par mūsējo, nest nemiera pilnai, saraustītai pasaulei brīnišķīgo evanģelija gaismu, baznīcas, tautas un valsts attiecību jautājumos, un cilvēkus Dieva valstībai tuvināt.

Lai Dievs dod drosmi uzņemties šo uzdevumu un lai Dievs dod žēlastību un spēku, to izpildīt!

Šai runai lieli sociāli, ētiski un politiski domu dziļumi, bet jāatzīmē, ka runas laikā archibīskaps iesprauda vietu vietām teikumus, kam sekoja konferences dalībnieku smiekli.

II. Oksfordas konference vispārīgā attēlojumā.

Sv. Marijas baznīcā bija katru rītu pirms darba un katru vakaru pēc darba svētkeres brīži, kur bez angļu, dažreiz bija arī franču un vācu svētrunas. Daži konferences dalībnieki aizvien privātās sarunās uzsvēra, ka Stokholmā 12 gadu atpakaļ bijis liels trūkums t. i., ka tur bijis par maz dievkalpojumu. Oksfordā lūgšanu brīžu, īpaši kluso lūgšanas brīžu nebija mazums, pat pārpilnums. Dažam labam nācās grūti iedzīvoties angļu baznīcas liturģijas gaitā. Griboš, negriboš es biju vairāk vērotājs nekā lūdžejs. Svētbrīžos, saka angļu mācītājs E. Šillits, mūžīgais Gars dod konferences domu un jūtu ēpam universālu raksturu. No chaosa gars vadot radī-

šanas procesā, t. i. pretrunu chaosā, kur daudzreiz cīnījās kristīgums ar humānismu, pasīvums ar aktīvumu, pasaulīgums ar garīgumu, tomēr valdīja vienības gara dziļumi.

45./47. nācijas (angļi vairākumā) ar saviem gandrīz 700 pārstāvjiem galu galā sapratās, lietojot trīs valodas: angļu, franču un vācu. Katru runu tulkoja. Saprotams, angļu valoda dominēja, pat franči un vāci centās runāt angļiski. Tulko-tāji šveicieši un holandieši vairākumā bija ļoti veikli — pat apbrīnojami. Katras runas galveno domu sniedza skaidrā un gaišā atreferējumā, pat teoloģiskā matu skaldīšana tos nebaidīja. Prezidija runām bija savi tulko-tāji no prezidija vidus.

Interesanti bija vērot sirsnīgo satiksmi pat tādu tautu vidū, kuŗu starpā viņu dzimtenē valda naidīga politika un pāt kaŗš. Japānis un ķīnietis atklāti apliecināja savu kristīgo draudzību tai brīdī, kad atskanēja ieroču švadžona tālajos austrumos. Tur draudzīgi disputēja savā starpā reliģiskās un rasiskās minoritātes. Domu starpības diezgan naidīgas izpau-dās atklāti Polijas poļu un Polijas vāciešu starpā vienā va-kara disputu laikā, kas notika mūsu kolledžā. Vācieši pār-meta bīskapam Buršem lielu piekāpību Polijas valdības priekšā jaunās Ev.-Lut. baznīcas satversmes lietās. Valdība pēc jau-nās satversmes apstiprina visas baznīcas administratīvās personas: vāci apgalvo, ka Ev. baznīcu sinodes nolēmušas aizstāvēt noteiktu baznīcas autonomiju visur un vienmēr. Poļi bija ļoti mierā ar savu satversmi un apgalvoja, ka ķildās gal-venā loma piederot vācu seperātām nacionālisma prasībām. Naidu rādīja brošūrās, kas parādījās turpat atklātībā.

Lai gan prezidijā bija ievēlēti (konferences tos nevēlēja, to laikam bija izdarījusi oikūmeniskā padome) Anglijas, Zvied-rijas, Francijas, Grieķijas, Indijas, Afrikas, Japānas, Ķīnas bī-skapi un ortodoksās, metodistu pārstāvji, bet visa sēžu vadība atradās pilnīgi Dr. Mota rokās. Pirmais prezidents tikai at-klāja sēdi, lūdza īsi Dievu angļiski, Zviedrijas bīskaps vācu valodā un francūzis franciski, bet sēdi vadīja bez pārtrauku-ma Dr. Mots. Prezidija locekļi sēdēja kā goda viesi savā paaugstinājumā. Ar to izskaidrojams sēžu viengabalainais ritums un visas konferences rezultātu noskaņojums vienā garā un virzienā. Dažreiz debatēs pieteicās ap 70 runātāju, vārdu

dabūja tikai tie, kuŗus izsauca vadītājs Dr. Mots. Arī kollēdžu sanāksmes vadīja persona, kas bija nozīmēta kādā citā vietā. Sekmes tādai kārtībai bija labas. Autoritārais princips baznīcu sanāksmēs attaisnojās. Dr. Mots un Dr. Oldhams (konferences garīgais vadonis) esot vīri, kam visa dzīve paejot konferencēs. Šie vīri vienmēr aizrādīja, ka sekmes atkarājas no „mūsu ticības masas“, no „patiesības“, kas atrodas mūsu soļos un tās dzīves, kas guļ mūsu darbos.“ Dievs, mūsu Tēvs, nevar ar citu muti runāt, kā tikai ar baznīcas muti, jo baznīca ir Kristus miesa, ja arī tā būtu pavisam necienīga. Baznīcas nedrīkst dalīties, jo pasaule nevar dzirdēt dalītas runas. Modernisms saēdot moslimus, budistus, konfūciešus un kristiešus. Jauns kļiedzošs, revolūcionārs, pagāniskis materiālisms apdraudot cilvēka gara brīvību. Jādotot vienots kristīgs pasaules uzskats un skaidra tālu skanoša pārliecība. Modernais cilvēks savos meklējumos neesot atradis Dieva, jo baznīca Viņu paslēpusi kādā plīvurī. „Izsalkušās avis meklē pēc barības un netiek paēdinātas“ (Miltona teikums atkārtots). Modernais cilvēks neatrāsdams Dieva, atrada jaunus elka dievus, nacionālo valsti un marksistisko pūļa cilvēku. To varai cilvēks pakļausa t. i. jauni mīti par asini, zemes augsmi, rasi, tautu partiju, šķiru sajūsminot miljoniem jaunu cilvēku. Tie cerot tur rast brīvību, bet dabūšot verdzību, anarchiju un sairšanu. Kristus saucot tādā pasaulē ienest neizzūdamu evaņģelija raugu.“ Oldhama valoda skanēja kā dziļi pārliecināta vīra vārdi, Dr. Mota valoda dārdēja kā pavēlētāja rīkojumi.

Lielākā daļa runāja tādā pašā garā. Baznīcai ir un paliek oikūmenisks raksturs un uzdevums. Baznīcai visas mācības jāsmel no vienīgā visvarenā avota Dieva vārda, nebaidoties no pasaules mācības un pasaules domām. Tie grēkojot, kas baznīcas uzdevumus darot atkarīgus no šās pasaules domātājiem un laikmetiskām kustībām. Ša laika humānisms mazinot personības cieņu. Ša laika totalisms pēdīgi prasīšot noliegt kristīgās vērtības. Vienīgā vērtība, kas baznīcai dod spēku, ir Jēzus Kristus (māc. Pjers Maury). Profesors Serģejs Bulgakovs, agrākais nacionāloikonomists, marksists, apgalvoja tagad, ka gars, gara tieksmes un darbība noteic iste-

nību, bet ne materiija un saimnieciskais process. Baznīcai jāatmetot materialistiskais ūtopisms, ja grib dzirdēt, ko Dievs runā ne tikai reliģiskā, bet arī antireliģiozā tērpā. Vēsture esot cīņas traģēdija starp kristietību un pretkristietību. Krievu eksila baznīca ar saviem pārstāvjiem daudz nerunāja sanāksmēs, bet likās, ka savā starpā tie daudz debatēja un dažās lietās tiem nesaskanēja. Sāpes iedūrās sirdī, kad ar viņiem runājām un satikamies. Viņi bija sevišķi laipni un pakalpīgi. Visvairāk ortodoksos baznīcas dogmātus un teoloģiju izcēla Sofijas profesors Cankovs, vīrs, kas itin labi zināja Latvijas pareizticīgās baznīcas apstākļus un tās teoloģiskās nodaļas vajadzības. Viņš bija apmierināts, ka pareizticīgiem dots tas, kas mūsu universitātes lēmumā teikts. Pareizticīgai baznīcai bija dots tik vietu konferencē, cik tā vēlējusies un izsniegti pat naudas pabalsti. Tādas tiesības nebija, laikam, citām konfesijām, Varbūt tas izskaidrojams ar cietēja kvalitātēm un ar angļu tuvām attiecībām ar ortodokso baznīcu, kas var sevi saukt par oikūmenisko pirmkristietības turpinātāju austrumos.

II. Vācu ev. baznīcas stāvoklis bija visu laiku svarīgs sarunu priekšmets delegātu starpā. Sprieda daudz par vācu baznīcas grūtumiem īpaši pēdējā laikā. Noskaidrojās, ka vācu delegācija (ko izvēlējuši visi baznīcas nogrupējumi) aiz solidaritātes atteikusies braukt pār robežu tādēļ, ka dažiem izvēlētiem delegātiem Vācijas valdība neizdevusi atļaujas braucienam uz ārzemēm. Vecākais Vācijas ev. bīskaps Maharens bija atsūtījis svētības novēlējuma telegrammu, ar neatbraukšanas iemeslu īsu paskaidrojumu. Šīs lietas noskaidrošanu uzdeva komisijai Čisteras lorbīskapa vadībā. Viņš nāca pēc kādām dienām ar atzinumu, ka jāsūta vēstījums vācu ev. baznīcai un, ja iespējams, delegācija, kas novestu vēstījumu turp, uzsvērdams, ka mēs nedrīkstam aizmirst kļūdu, kā atbildīgās varas nav izmantojušas izdevību sastrādāt kopā draudzīgai un humānai Eiropas atjaunošanai. Mums jāiestājas par to, ka Vācija atgrieztos līdzdalībā pie pasaules tautu garīgās un materiālās dzīves. Visu baznīcu locekļiem pienākums stāvēt plecu pie pleca ar vācu ev. baznīcas locekļiem. Neviens Oksfordas konferences dalībnieks nerunāja te un tai brīdī pretī lorbīskapa propozīcijai. Tikai dažas dienas vēlāk kāds

Vācijas brīvbaznīcas pārstāvis (brīvbaznīcas bija atsūtījušas savus delegātus) aizrādīja uz Vācijas valdības labvēlību baznīcai pretī, uz brīvību, ko brīvbaznīca izmantojot ar pateicību. Bija normāms uztraukums un prātojums, kādēļ šis aizrādījums nācis tik vēlu.

Tai pašā laikā Vācijas prese redzamā vietā izcēla šo brīvbaznīcu (baptistu) lielo soli, komentējama to ar Vācijas valdības augstsirdības apgaismojumiem. Vācu presē nāca vēlāki aizrādījumi, ka arī vācu zinātnieks, piem., Wobermins, solidarizējoties ar šo brīvbaznīcas soli. Nebija maz tādu aizrādījumu. Šveices prese izcēla šos vīrus atkal savukārt ne visai spožā gaismā. Vēl jāatzīmē, ka vācu ticības apliecības baznīca bija atsūtījusi savus formulējumus par visiem konferences debatējamiem jautājumiem, par kuriem es varētu referēt citā laikā. Tagad tikai sacīšu, ka tur viss apgaismots no teiktā luteriskā konfesionālā garā.

III. Piegriezīsimies tuvāki „Life and Work“ konferences uzdevumiem. Jau pēc Stokholmas konferences 1925. gadā sajutu, ka vajadzīgs kāds vienības orgāns, kas visām tur reprezentētām baznīcām radītu vienības spēku, kas palīdzētu domāt un darboties kā vienotai universālai draudzei, kam kopīga apliecība, kopīga palīdzība, kopīga aktivitāte. Šis orgāns lai cīnītos ar varām, kas sašķel, kas rada pretstatus, rasu naidu, viltīgu sacensību. Klusībā viens otrs cerēja, ka Sederblums būs tā persona, kas radīs ap sevi padomi no Stokholmas konferences delegātu vidus. Daži pat čukstēja par patriarchatu Jerusaleme (ar Sederblumu priekšgalā). Šai laikā vajadzīgs oikūmenisks, tribunāls kristīgām baznīcām, kam oikūmenisks raksturs. Bet Sederbluma slimība, nāve aizkavēja šīs idejas realizēšanu.

Tagad otrā Oksfordas konferences nedēļā uzplūda no jauna šī doma. Dr. Kaverts kādas grupas vārdā nāca ar priekšlikumu nodibināt tādu centru, orgānu. Tam plānam jau esot pievienojusies ir „Life and Work“, kā arī „Faith and Order“ izpildu padomes. Šī jaunā oikūmeniskā padome (tā to sauktu), lai būtu pētišanas institūts, oikūmeniskās apziņas centrs, izdotu oikūmenisku laikrakstu un izplatītu oikūmeniskās ziņas un gādātu par oikūmenisko konferenču organizēšanu

pēc katriem pieciem gadiem ar 200 delegātiem. No to vidus izvēlētu mazāko, bet galveno 35 vīru Centrālo Padomi, par ko Jorkas archibīskaps teica, ka tā ar savu taisnību, ar savu darba drosmi būtu apvienotās kristietības balss. Tam visam atklātā sēdē pievienojās Tiateras archibīskaps (Germunoss), ortodoksas baznīcas Francijas pārstāvis māc. Boegners visa kontinenta, archibīskaps Eidēms Skandināvijas, Dr. Bīvens Ziemeļamerikas, Čisteres bīskaps Lielbritānijas un Irijas, Austrālijas baznīcas turienes bīskaps un Dornakalas bīskaps visu jaunāko baznīcu vārdā. Māc. Moerills domāja, ka arī internacionālās draudzības darbu savienība šo plānu akceptēs, lai radītu apvienību, kurā ietelptu visas ne romiešu konfesijas, denominācijas. Ne-romiešu, nenozīmējot anti romiešu apvienība. Šo plānu pieņēma Oksfordā un kā mēs zinām, arī Edinburgā. Ievēlēto vīru vārdi mums ir zināmi. Ar to savā ziņā likvidējas abas konferences varbūt arī materiālo apstākļu dēļ: Oksfordā Dr. Mots atrada par vajadzīgu kādā sēdē griesties pie delegātiem un visiem ar rakstisku uzaicinājumu ziedot naudu 700 mārciņu Oksfordas konferences izdevumu segšanai. Izrādījās, ka otrā rītā jau bija saziēdota divtik cik vajadzīgs. No otras puses bija nākuši pie pārliecības, ka īstais vadonis nav lielā konference, bet zināmas personas, jeb atsevišķu personu (tagad 35) padome. Vēl var te aizrādīt, ka dažādi apstākļi politiskie un oikonomiskie, aizkavē konferences apmeklēšanu no vienas vai otras valsts puses. Oksfordā vācu delegātu iztrūkumu sajuta īpaši zinātnieku-teologu sanāksme. Pēdējie sapulcējās tikai uz vienu pusstundas laiku. Priekšsēdis prof. Dersmami bija miris un viņa atvietotājs prof. Dibeliuss nevarējis ierasties.

IV. Toties vairāk strādāja Oksfordā atsevišķas grupas un sarīkojumi. Ortodoksā grupa bija gādājusi par patiesu baudu, ko deva krievu liturģiskā mūzika. Studentu koris no Parīzes atbraucis, lai koncertētu ūniversitātes baznīcā. Visur dzirdēja tikai slavas un pateicības dziesmu par tādu sarīkojumu, jo tur pēc Bulgakova vārdiem bijis sajūtams „mystiskais reālisms“. Skaistums ir debess pasaules mirdzums. Ar mūziku dzimst mums mūsu dvēselēs Ziemassvētkos Kristus no jauna.

Interesanti atkārtot, ka visur un vienmēr izcēla ortodoksās baznīcas lielo līdzdarbību, kas plūdusi konferences sagatavošanas darbos un tagad sekciju rezolūcijās. Uzsvēra Grieķijas lielo Zoe (dzīvības) kutsību, Bulgārijas tēva Paissy savienību, Rumanijas prof. Zepira dibināto Iekšmisiju, tad krievu kristīgo studentu kustību, un krievu bēgļu, ortodokso kustību. "Ortodoksās fakultātes un periodiskā prese strādājot ar gudrību un tālskati sociālās taisnības un nacionālās politikas labā. Izcēla profesoru (Alivizitosu — Grieķijā, Ipsisu — Rumānijā, Cankovu — Sofijā), kas nepārtraukti ceļojuši, celt oikūmeniskās konferences nozīmi. Slavēja Višeslavcevu par daudz krietnām grāmatām tai pašā nolūkā. Mēs saprotam šīs konferences vadītāju izturēšanās iemeslus, jo ortodoksai baznīcai austrumos Romas katoļu baznīcai pretī ir liela nozīme vēl tagad.

Izcēla arī tālo austrumu delegātus, ķīniešus, kuŗu zemē cīnās komūnisms ar fašismu, materiālisms ar ideālismu, tradīcijas ar dēмократismu. Ķīnas delegāts Dr. Low vienmēr aizrādīja, ka svētīga dzīve 400.000 protestantiem Ķīnā agrāki neiestāsies, kamēr oikūmeniskā baznīca nepastiprinās savu darbību pasaulē (resp. Ķīnā), kamēr tiem nepalīdzēs, nelūgs Dievu par viņiem. Vakareīropas oikūmeniskai apziņai jāpaplašinoties lielajā tālo austrumu cīņā, kur gaisa motori lidinoties par Pekingu, kur viņa 12 g. vecā meitiņa apmeklējo skolū. Sāpīgs bija katram klausītājam šī brīža dvēseles lidojums. Bet tas aprīma, kad japānis Jasuda sniedza draudzīgu roku savam pretniekam ķīniešim. Jasuda tēloja Japānas sarežģīto politisko stāvokli. Tur valdot militārā diktatūra, karsts nacionālisms, kas sajaucot reliģisko dzīvi; viņš tēloja šinto reliģijas altara senču kultū, kas esot tik stiprs, ka iedrošināties prasīt sev valsts reliģijas tiesības, kaut gan to vēl neesot pieņēmusi Japānas valdība. Kristīgai ticībai vēl esot pilnīga brīvība. Kristiešu īstais vadonis esot Nacionālā kristiešu padome Japānā. Tā gribot sadarboties ar Oksfordas konferenci.

Konferencē pasvītroja arī melnās rāsas delegātus, liekot tiem sēdēt prezidijā un dodot tiem vārdu. Viņi sevi patiesi labi reprezentēja ar savu mieru un lietišķību.

Sevišķu cieņu iedvesa Indijas bīskaps ar savu skaisto augumu un likās arī ar savu gara cēlumu. Vienmēr pamodās jautājums, kamdēļ un kādēļ Amerikā un citās zemēs tik nējaukā kārtā vēl tagad nicina melno rasi, pat kopā nesēdēdami tramvajā un citos satiksmes līdzekļos un negribēdami apmesties vienā viesnīcā ar viņiem. Jautājums top vēl sarežģītāks ja atceramies, ka nēģeriem ir savas ūniversitātes, savi ievērojami zinātnieki un garīdznieki, politiķi un oikonomisti. Vai tas ir rases asins naids? vai tas ir cīņas rezultāts par uz-turu?

Mēs mazo tautu baznīcas pārstāvji turējāmieš diezgan cieši kopā, t. i. latvieši, igauņi, lietuvji, poļi, čekhoslovaki, un-gāri, bulgāri. Skandināvieši bija citā kolledžā un tādēļ šoreiz mazāk satiksmes bija mūsu starpā. Ar Šveices zinātniekiem mums bija jāsatiekas citā vietā un nolūkā, tā saucamajā Oksfordas grupas sanāksmē, kur profesori Brunners, Spoerri pieder pie vadītāju kadrās. Tur bija arī Upsalas profesors Runeshams. Bet par to citā reizē.

Vislabākā satikšanās vieta un laiks bija kolledžas iemītniekiem 4 reizes dienā t. i. ēdienu laikā. Tur saņēma pastu, ziņojumus, tur sagādijās tie, kas gribēja satikties.

V. Katrai konferencei ir un būs savas kļūdas. Oksfordai to netrūka, kaut gan liels stabs gādāja par kārtību, ērtību un mieru. Pirmās sapulces telpas izradījās par mazām, jo pieplūda publikas, kuŗu starpā bijušās personas ar pazīstamu vārdu un stāvokli, un kuŗas atraidīt nebijis iespējams. Istā sapulču vieta, tapa plašais pilsētas valdes nams ar galeriju un ērgelēm un labām blakus telpām. Uztura kolledžās nebija lēta — tā sasniedza dienā gandrīz $\frac{2}{3}$ mārciņu, lai gan mums bija pazeminātas cenas. Visiem bija dzīvojamās istabas izklātas ar tepīķiem, izmēbelētas ar 1—2 dīvaniem un rakstāmgaldiem, otrā telpa guļamā istaba, bet auksta, mitra un bez visām tā saucamām labierīcībām. Es pirmā stāvā salu, mans reumatisms sāka runāt un bija jākurina visu dienu ērtais, patīkamais kamins. Anglijā līst laikam 3 reizes dienā un 3 reizes saule spīd. Un sāku saprast kādēļ profesori iet un staigā kalošās un ar lietus sargu rokā, Oksfordas konference bija vairāk oficiālāka, norobežotāka nekā Stokholmas konference ar savu jaunā

pasākuma sajūsmu un interesi. Oksfordā gulēja kāds smagums, labāki teikt noteiktība, disciplīna, ārējais miers, lai gan joki netrūka pat katrās desmit minūtēs. Laimīga dvēsele, kur joki, smieklī ietelp ciešā disciplīnas izmaņā. Arī ārējā tērpā bija liela valība.

Savas neērtības bija arī apspriežamos priekšmetos piem., antisemītisma jautājumos. Daudzi negribēja, ka šo problēmu liek dienas kārtībā, bet Oksfordā par to drusku debatēja un atzina, ka kristietībā nav ne āriešu, ne semītu, ne grieķu, ne jūdu, tur visi ir vienādi, kas cenšas pildīt evaņģēlija prasības. Runāja arī par to, ka Spānijas kreisā valdība dodot pilnīgu brīvību protestantu baznīcai, par ko daudzi delegāti šaubīdamies kratīja galvas.

Daudzi pukojās par to, ka konferencē ņēma dalību tādi ļaudis, kam nav īstas jēgas par baznīcu, kam nav baznīcas. Tās ir visādas rel. apvienības. Tās tad dzina pieņemt rezolūcijas, ka baznīca pati ir vainīga tagadējā sabrukumu lietās, ka baznīcai jānožēlo savi grēki un trūkumi, ka baznīca nav bijusi savos uzdevumu augstumos. Tādam uzskatam noteikti pretī runāja Cankovs, rādīdams baznīcas (ortodoksās) būtību un svētumu. Sprotams, ka ja konferences mērķis ir oikūmenicitāte, tad tur nevar būt viengabalainība, kā tas ir konfesionālās konferencēs. Daudziem nebija patīkami, ka runātāju rindā stājās sievietes, teikdams savā sajūsmā patiesus vārdus un pārmetumus baznīcai un garīdzniekiem. Raibas kaleidopiskas ainas ritēja acu priekšā. Te uzstājās runātājs valīgs ir tērpā, ir roku un ķermeņa kustībās, valīgs arī savos izteicienos, te atkal runātājs, kam visa miesa deg par viņa vārdu patiesību. Visiem publika un delegāti plaukšīnāja diezgan silti. Visvairāk applausu saņēma Dr. Oldhams. Raibas un kaleidopiskas bija arī delegātu un viesu rindas, visādās ģīmja krāsās un visādos tērpu veidos un visādās ķermeņa kustībās.

Par konferenci interesējās arī Tautu savienība un internacionālais darba institūts. Bija sūtīts oficiāls delegāts Vilsona personā. Interesējās angļu prese un radio, kur bija atļauts dažiem vadītājiem (Dr. Motam) stāstīt par konferences gaitu un nolūkiem, bet valsts, Anglijas valdība, pati ne-

reprezentējās, ne sākumā, ne beigās, ja neskaita Kenterberijas archibīskapa paša rīkotās pieņemšanas svinības Lambeta pilī Londonā. Varbūt jūlija mēneša politika to tā prasija.

Vēl jāaizrāda, ka Oksfordas konferencē aizvien aizrādīju uz to, ka tās sastāvā darbojas tai pašā laikā un ņem daļību, bez savām speciālām problēmām, vēl jaunatne, 100 jaunu cilvēku skaitā, kas piedalījās pilnsapulcēs, t. i. sēdēja galerijā un klausījās, jo balss tiesības bija tikai delegātiem. Jaunatne savās speciālās sēdēs apsprieda savu kristīgās jaunatnes pasaules konferences gaitu, mērķus un uzdevumus, kas būs 1939. gadā.

III. Sekcijas.

Lai gūtu pilnīgu skatu par konferenci vispārī un tās darbu, tad ļoti īsi jāsaka kādi vārdi par piecu sekciju darba rezultātiem. Piecām sekcijām iedalīti pieci galvenie konferences temati.

I. Sekcijā par baznīcas un saimniecības iekārtas attiecībām konstatēja, ka evaņģēlijs un kristīgā baznīca neliedz saimnieciskās dzīves, bet aizrādīja daudz punktu saimniecībā, kas nesaskan ar ev. garu, kas ir pasaulīgi un antikristīgi darījumi. Pēdīgi aizrādīja uz normām, pie kādām jāturas baznīcai savos saimnieciskos darbos.

II. Sekcija „baznīca un tauta“ atzinusi, ka tagadējās sabiedrības sabrukuma laikā tauta nezels, ja ta paliks stāvot uz humanistiskiem pamatiem, ja tā nemeklēs glābiņu Dieva gribā un varā. Dievā atrodama īstā kopība. Kristīgā baznīca nestāv gaisā, tukšā telpā, tai jādzird Dieva sauciens ikdienas dzīvē, konkrētās īstenības momentos. Vienmēr kristīgam jādzīvo ilgstošā spraigumā. Nedrīkst dievināt tautu, nedrīkst uzcelt mūrus rasu starpā, bet vajaga kopt sirsnīgāku satiksmi draudzes locekļu vidū.

III. sekcija. Baznīca un valsts. Kristīgam cilvēkam vienīgā autoritāte ir Dievs. Valsts ir gan Dieva iecelta iekārta, kurai arī kristīgajam jāpaklausa un par ko jālūdz Dievs, bet arī valsts stāv zem Dieva suverenitātes. Tāpēc ir un var būt dažādas attiecības baznīcai ar valsti. Atkarājas no tā, vai valsts atzīst savu atkarību no Dieva gribas, jeb ne. Baznīcai

jāskubina savi locekļi piedalīties valsts dzīvē kopības interešu dēļ. Tai pašā laikā tai jāprasa no valsts brīvība savu pienākumu izpildīšanai, sludināšanai, audzināšanai un mīlestības darbībai.

IV. sekcija. Audzināšanas problēma. Tā kā baznīca ir brīvu cilvēku kopa zem Kristus likuma, tā kā tā ir: 1) pestītāja, 2) svētītāja, 3) pārnacionāla, 4) pāri par šķirām, rasēm stāvoša, 5) mūžīgā universālā kopība, tad jāstrādā tādā garā, tai vajaga būt brīvai. Ir četri konflikti, berzēšanās punkti, kur baznīca nevar piekāpties: 1) brīvības jautājumā, 2) tai brīdī, kad kopība, sabiedrība sāk irt, 3) jaunatnes kustību kontrolē un 4) modernās zinātnes, metodikas un tehnikas darināšanā. Baznīcai jāsludina, ka bez Kristus vēstījuma nebūs nekad pilnīgas, garīgas un dvēselīgas tautas veselības. Jāuzmet reizi kristīgās audzināšanas filozofijas plāns un jāraksta tāda psiholoģija, kas rāda, ka nevar spēku gūt bez reliģiskās pieredzes. Vislabākais organs audzināšanā ir un paliek evangēlijs, kas dod cilvēka eksistencei jēgu un garīgu spēku, īstu dzīvi dzīvot.

V. sekcija. Baznīca nāciju pasaulē. Šī sekcija uzsvēra, ka tagad cilvēku, tautu, valšķu sirdis bailu pilnas, tādēļ jāaicina visas tautas ticēt Dieva mīlestības varai, skaidri apzinoties, ka tagad visā pasaulē ir kristīgās kopības. Kristietība ir oikūmeniska vienība un vara. Baznīcai vajaga būt gatavai aicināt tautas satiecībai un miera pilnai kultūras dzīvei. Tautu savienība dara daudz, bet baznīcas uzdevums ar to netop mazāks. Kaŗš ir varas līdzeklis un sacelšanās pret Jēzus sludināto Dieva taisnību. Ja vieni domā, ka kaŗš izbeigsies attīstībai pieaugot, un ja otri domā, ka kaŗi beigsies tikai ar Kristus atnākšanu pasaulē, jo cilvēce iestigusī par daudz grēkos, tad baznīcai katrā gadījumā, kā kaŗa tā miera laikā, jālūdz Dievs arī par savas nācijas ienaidniekiem. Baznīcai jāpalīdz vājām, cietējām baznīcām, ja arī tās atrodas naidnieka zemē. Baznīcai jāiestājas, lai visur būtu dievkalpošanas un mācīšanas brīvība. Tai jāizrāda ka bruņošanās steigā mitinās lielas briesmas. Baznīcām jārada tāda pasaules organizācija, kas studētu un uzrādītu kristīgā garā kaŗa un nemiēra cēloņus un rādītu, kā tie novēršami.

Ar to varētu noslēgt vispārējo pārskatu par Oksfordas konferenci.

Galā tikai jāsaka pāra vārdi par dievkalpojumiem konferenci slēdzot.

Papriekšu bija dievkalpojumi ar kopīgu dievgaldu visiem delegātiem un visiem dalībniekiem. Ilgi esot bijis jāspriež Lambeta konferencēs 1930. g. un 1933. g. un Amerikas sinodēs, vai var baudīt dievgaldu ar visiem konferences dalībniekiem kopā. Tagad pasludināja, ka nolemts izņēmuma gadījumā, to atļaut un lūdza visus piedalīties dievgaldā. Svētdienas rītā bija svinīgs kluss brīdis baznīcā. Visa liturģija ritēja pēc no- teiktas Prayerbookā kārtības. Katram rokā bija šī grāmata un visi pēc tās lasīja, klusēja, dziedāja un lūdza. Bīskapi ar saviem liturģiem izdarīja mums nepazīstamas ceremonijas savā ziņā pēc katoliskas kārtības. Tad katrs liturģs baudīja vakarēdienu nō bīskapa rokas un dabūja svētos elementus tā- lāk sniegšanai dievgaldniekiem. Atlikušos svētos elementus baudīja pats bīskaps. Tā kā es varu iet pie dievgalda tikai tad, kad esmu pilnīgi nodevies Dieva rokā un žēlastībā, tā kā šoreiz mani valdzināja ziņkārība par svešo liturģiju, tad es nepiedalījos dievgaldā, arī archibīskaps ne, bet vēroja visu, kas notika. Man jāsaka, ka es tomēr tiku pacilāts un celts Dieva tuvumā.

Pašu pēdējo dievkalpojumu tai pašā dienā vadīja pats Kenterberijas archibīskaps. Svētrunas teica angļu valodā Dr. Mots, franču Boegners un vācu valodā Zviedrijas archibīskaps. Lekcijas lasīja tāpat citi administranti arī visās trīs valodās. Klusuma brīžus ievēroja pēc iedotajām lapiņām un visi skaitīja lūgšanas vienā balsī arī pēc lapiņās iespiestiem tekstiem, kas ņemti no Prayerbookā. Bija svinīgs, ļoti svinīgs brīdis, kad archibīskaps teica gala vārdus un svētīja darbu, darba darī- tājus un visus konferences dalībniekus. Nevar teikt, ka nepa- tiktu arī liturģu dažādie tēpi.

Visu darīto un visu cerāmo darbu mērķus un baznīcas uz- devumus nākotnē pēc Oksfordas konferences izteica konfe- rences vēstījumā, ko izsūtīs visām baznīcām. Šo vēstījumu no- lasīja vācu valodā Dr. Brunners, vēstījumu noklausījās visi kā- jās stāvēdami. Par vēstījuma saturu varēsim vēlāk pārlieci- nāties, lasīdami visu to Sv. Rītā, vai kādā citā vietā.

Doc. D. E. Zicāns

Reliģiskais prieks Vecajā derībā.

(Beigas.)

Reliģiskā prieka pamatu pravieši meklē ideālās attiecībās starp Jahvi un tautu. Tādas attiecības praviešu laikā nepastāv, tādēļ viņu skats uz tagadni ir pesimistisks. Tagadni vērojot pravieti pārņem vientulība un skumjas (Jer. 15, 17). Pareizas attiecības starp Jahvi un tautu, pēc praviešu uzskatiem, būs nākotnē, tādēļ, par nākotni runājot, viņu vārdos atmirz prieka dzirkstele. Kad lasām vietas praviešu rakstos, kur tēlota ideālā nākotne, kā piem., Jes. 11, 1 sek.; Āmoss 9, 11 sek.; Jer. 31 u. c., tad jūtam, ka praviešu sirdis ar dziļu jūsmu traucas tai pretim. Jeremija par saviem tautas brāļiem saka:

Tie nāks uz Cionas kalnu un gaviļēs par Jahves dāvanām:
Par labību, vīnu un elji, par jauniem sīklopiem un vēršiem:
Un būs viņu dvēsele kā apūdeņots dārzs, un viņi nebūs
vairi noskumuši.

Tad jaunavas priecāsies rotaļās, jaunekļi un sirmgalvji
kopā,

Tad es pārvērtīšu viņu sēras priekā, mierināšu un iepriecināšu viņus pēc viņu bēdām,

Es mielošu priesteru dvēseles taukiem, un mana tauta
paēdis no mana labuma, —

Jahves vārds. (Jer. 31, 12—14)

Ideālās nākotnes nesējs būs svaidītais nākotnes valdnieks-mesija. Tā atnākšanu gaida ar lielu sajūsmu. Kluss prieks pavada Jezajas vārdus, kad tas runā:

Bērns mums ir dzemdēts, dēls mums ir dots,
Valdība likta uz viņa kamieša, viņa vārds top saukts:
Brīnišķīgs padomdevējs, varens Dievs, mūžīgs tēvs,
miera kungs.

Vēlākos rakstos par gaidāmā ķēniņa atnākšanu dzirdamas skaļas gaviļes:

Gaviļē skaļi, Cionas meita, liksmojies, Jeruzālemes meita.

Redzi, tavs ķēniņš nāk pie tevis. (Sach. 9, 9.)

Uz šī mesijas gaidu fona tad arī saprotams tās tautas daļas prieks, kas Jēzus personā ieraudzīja gaidīto mesiju, Tas izteikts eņģeļu himnā pie Kristus piedzimšanas:

Redzi, es jums pasludinu lielu prieku, kas visiem laudim notiks. (Lūk. 2, 10.)

Praviešu ideāli tikai pamazām izplatījās tautā. Uzskatu pārveidošanos dziļākos tautas slāņos sekmēja vēsturiskie notikumi. Kulta attīstībā milzīga nozīme bija kulta centralizēšanai Jeruzālemē 7. gadu simtenī. Senos laikos isrāēliešu svētnīcas atradās pie viņu dzīves vietām. Dažas no tām bija slavenas un pazīstamas visā tautā. Tādas svētnīcas bija Ziche-mā, Silo, Bētēlē, Hebronā, Beeršebā un citur. Citām svētnīcām turpretim bija tikai vietēja nozīme. Visa reliģiskā kulta dzīve senos laikos noritēja vietējās svētnīcās. Še svinēti svētki, še nesti ziedi un noturēti ziedu mielasti. Ķēniņa Jozijas laikā vietējās svētnīcas tika iznīcinātas un par vienīgo pilntiesīgo kulta vietu noteikta Jeruzāleme. Šai laikā spēkā nākušais Deuteronomija likums par Jeruzālemi nosaka:

Tur būs jums Jahves, sava Dieva, priekšā mielastus turēt un ar savām ģimenēm priecāties par visu, ko jūs esat ieguvuši, un ar ko Jahve, tavs Dievs, tevi ir svētījis (Deut. 12, 7).

Šis likums paredz, ka isrāēlieši ieradīsies Jeruzālemē tāpat kā senāk vietējās svētnīcās ar visām ģimenēm. Tas tomēr izrādījās par neiespējamu. Jau liela attāluma dēļ tikai nedaudziem bija iespējams piedalīties svētceļnieku gājienos. Tad tika izdots noteikums, ka visiem vīriešiem vismaz trīs reizes gadā, trijos lielajos svētkos, jāierodas Jeruzālemē (Deut. 16, 16). Šis likums visā visumā ievērots un iesakņojies tautā, kā to redzam no jaunās derības stāstiem par Jēzus ceļojumiem uz Jeruzālemi (sal. Mark. 10, 32; Mat. 20, 17; Jāņ. 7, 1 sek.: 11, 55 sek.).

Kulta centralizācija pārveidoja tautas reliģisko dzīvi pašos pamatos. Ja senāk kults bija ģimenes vai ģints lieta, tad tagad tas tapa par draudzes lietu. Līdz ar to kulta akti, to starpā svētku svinības, zaudēja ģimenes svētku noskaņu un ieguva oficiālu raksturu. Svētki Jeruzālemē bija daudz grez-

nāki un spožāki kā vietējās svētnīcās, bet tauta tur bija nostādīta otrā vietā. Pirmo vietu ieņēma garīdzniecība un Jeruzālemes augstākās aprindas. Un tomēr oficiālais kults spēja ar laiku saistīt tautas plašāko aprindu uzmanību. Greznums un spožums pievilka vienkāršo un naīvo mazpilsētas un lauku iedzīvotāju, un piedalīšanās Jeruzālemes kultā kļuva par visu isrāēliešu ilgu priekšmetu.

Judaisma laikmeta ievadītāji un kulta reformātori necenšas galīgi iznīdēt senās tautas ieražas. Arī senā reliģiskā liksmē tiek pasargāta, bet ir vērojama cenšanās ievadīt to nopietnības sliedēs. Esra Lieveņu svētkos gan uzaicina tautu priecāties pēc veciem tikumiem, tomēr svētku intereses centrā ir stājusies bauslības lasīšana un izskaidrošana (Nehem. 8, 1 sek.). Senās kulta vietas ir aizmirstas. Vienīgā leģitimā kulta vieta ir Jeruzāleme, uz kurieni vēršas visas tautas skati.

Trimdas laikā dzejnieks saka:

Ja es aizmirstu tevi, Jeruzāleme,
Tad lai sakalst mana labā roka;
Mana mēle lai pielīp pie aukslējām,
Ja es par tevi nedomāju,
Ja es nepaceļu Jeruzālemi
Pāri visiem maniem priekiem. (Ps. 137, 5—6.)

Šādas ilgas pēc svētās pilsētas pastāvēja tautā arī vēlākos laikos. Mūsdienu cionisma kustība ir atbalss no šīm tūkstošgadu ilgām. Senais uzskats, ka Cionas kalns un templis ir paša Dieva mājoklis, radīja nojaudu, ka tuvojoties Jeruzālemei cilvēks tuvojas pašai dievībai.

Svētku draudze dzied:

Gavilējiet Jahvem visa pasaule,
kalpojiet Jahvem ar prieku,
nāciet priekš viņa vaiga ar liksmību. (Ps. 100, 1.)

Prieku par Jahves mājokļiem izsaka sekošais psalms:

Cik mīla ir tava mājas vieta, Jahve Sebāot,
Mana dvēsele ilgojās un tvīka pēc Jahves pagalmiem.
Mana sirds un mana miesa sauca pēc dzīvā Dieva.

Tālāk dziesma sveic kā svētlaimīgus tos, kas dzīvo Jahves namā, kā arī tos, kas turpu dodas. Tam seko atzinums:

Tiešām, viena diena tavos pagalmos ir labāka, kā
tūkstošas citas
Stāvēt pie Dieva nama sliekšņa ir labāki kā mājot
bezdievības teltīs. (Ps. 84.)

Še mēs redzam, ka no ilgām pēc svētās pilsētas izaug ilgas pēc Dieva tuvuma. Šo dziļo reliģisko ilgu piepildījums sagādā patiesu un dziļu reliģisku prieku.

Prieks par dievības tuvumu atrodams visās reliģijās. Īpatnējs prieks, ar ko judaisms atšķiras no citām reliģijām, ir prieks par bauslību. Tas sakņojas tanī īpatnējā uzskatā par bauslību, kas nodibinājās pēceksila laikmetā. Šai laikā apstāst pravietiskā dievatziņa. Nodibinās uzskats, ka Dievs vairs nerunā uz cilvēkiem ar praviešu muti, bet viņa prāts un prasības ir izteiktas bauslībā. Tādā kārtā bauslība ir īsta Dieva dāvāna, jauns dievatklāsmes veids. Kas Dievu meklē un viņa prātu grib izzināt, tam jāgriežas pie bauslības. Sakarā ar šo uzskatu rodas īpaša rakstu mācītāju kārtā, kas nododas bauslības studijām, kā arī izveidojas īpatnējs dievbijīga cilvēka tips, kuŗa ideāls ir zīmēts 1. psalmā:

Svētīgs tas vīrs, kas nedzīvo tā, kā bezdievji māca,
Nestaigā grēcinieku ceļos, nesēž smējēju pulkā,
Bet kam patīk Jahves likums,
Kas to apcer dienu un nakti. (Ps. 1, 1—2.)

Pastāvīgās bauslības studijas „dienu un nakti“, kas saistītas ar pietāti pret pašu studiju priekšmetu, beidzot noved pie tā, ka bauslība pati top par prieka avotu. Ir daži psalmi, kuŗos šis prieks izteikts un kuŗus var uzskatīt par slavas dziesmu bauslībai. Tā 19. psalma otrā puse ir īsts bauslības cildinājums. Bauslība „ir pilnīga, atspirdzina dvēseli, dara negudros gudrus, iepriecina sirdi, apgaismo acis, pastāv mūžīgi, ir vērtīgāka par zeltu, saldāka par medu u. t. t.“ (Ps. 19, 8—15). Arī 119. ps. izsaka apm. to pašu, tikai daudz plašāki. 176 pantos šī psalma autors nevar beigt slavēt bauslības vareību, apgalvodams, ka bauslība esot viņa vienīgais prieks.

Prieks par bauslību labi raksturo judaisma laikmeta dievbijību. Jāšaubās tomēr, vai šis prieks kādreiz pārņēmis visu tautu. To pārdzīvoja galvenā kārtā rakstu mācītāju un tiem tuvu stāvošas aprindas, kas bauslības pētīšanu uzskatīja par savas dzīves uzdevumu. Šiem bauslības vīriem tomēr ir izdevies nostiprināt tautā cieņu pret bauslību, kas pie jūdiem pastāv vēl tagad.

Līdz ar cieņu pret bauslību nostiprinājās arī cieņa pret bauslības iestādījumiem. Sevišķi tas sakāms par sabatu. Tika prasīts, lai par sabatu priecātos tāpat kā par bauslību. Kāds jauns pielikums pie Jesajas grāmatas (Jes. 58, 13—14) sola tam, kas sabatu uzskata par prieku, arī pie Jahves prieku un augstākos labumus dzīvē. Kā tautā nostiprinājās prieks par sabatu, par to jau augšā runāts sakarā ar sabata sagaidīšanu tagadējo jūdu sinagogās. (Sk. 23. lp.)

Sastingums, kas radās jūdu reliģiskā dzīvē bauslības reliģijas laikmetā, nevarēja apmierināt tautas plašāko aprindu reliģiskās prasības. Tautas psihe reliģiskā ziņā ir daudzreiz bijusi smalkjūtīgāka par bauslības vīru mācīto gudrību. Zem bauslības reliģijas čaulas nereti sit patiesas dzīvas reliģijas pulss, notiek dziļa neatlaidīga Dieva meklēšana:

„Mans Dievs, es meklēju Tevi,
Pēc Tevis alkst mana dvēsele,
Pēc Tevis tvīkst mana miesa
Sausā iztvīkušā zemē, kur nav ūdens,“

izsaucas 63. psalma autors. Gan arī viņš nav vēl gluži brīvs no tradicionāliem priekšstatiem, arī viņam vēl vajadzīgs templis, lai pārdzīvotu dievības tuvumu (Ps. 63, 3), tomēr augstākas dievatziņas vilnis jau viņu nes. Līdzīgā kārtā 67. psalmā izteikts prieks par ražas svētību, bet tam pāri paceļas universālas doma, ka Dievs ir visu tautu valditājs:

Lai liksmo un gaviļē nācijas,
Jo tu taisnīgi tiesā tautas
Un vadi nācijas zemē. (Ps. 67, 5).

Praviešu atziņa, ka kulta aktiem vien, kā, piem. ziediem, Dievs nav godājams, lauž ceļu (Ps. 40, 9; 69, 31—32; 50), un reliģiskā apziņa paceļas garīgā skaidrībā:

Kad Tu esi mans,

Tad man nekā nevajaga ne debesis, ne zemē (Ps. 3,25).

Šis dziļās reliģiozitātes pavadonis ir dziļš reliģisks prieks. Tas atspoguļojas psalmos dažādās variācijās. Cilvēks priecājas par Jahves lielajiem darbiem (Ps. 33, 1 sek.; Ps. 89; Ps. 92, 5 sek.). Cilvēkam līdzī gaviļē debesis, zeme un jūra (Ps. 96, 11 sek.; 98, 7 sek.). Tauta priecājas, kad Jahve vada un nosaka viņas likteni (Ps. 53, 7). Taisnais priecājas par Jahvi un atrod viņā patvērumu (Ps. 64, 11; 66, 6). Kēniņš priecājas par Jahves palīdzību pret ienaidniekiem (Ps. 21, 1 sek.). Jahve bieži parādās kā glābējs no ienaidniekiem un dažādām likstām (Ps. 9, 1 sek.; 40, 17; 59, 17) un kā palīgs (Ps. 28, 7; 71, 23). Uz viņu paļaujas dievbijīgais un atrod prieku (Ps. 5, 12—13; Ps. 13, 6). Turēdams Jahvi pastāvīgi priekš acīm, viņš droši un priecīgi iet savu dzīves ceļu (Ps. 16, 8—9). Jahve piedod arī grēkus un tā sagādā saviem ļaudim prieku (Ps. 51, 9—10). Bezdievīgiem klājas grūti, bet tie, kam skaidras sirdis, bauda viņa žēlastību un prieku (Ps. 32, 10—11). Beidzot arī pats reliģiskais prieks psalmos tiek novērtēts:

Jahve, Tu man sirdī esi devis lielāku prieku

Par to, kas tiem ir, kad tiem daudz labības un vīna.

(Ps. 4, 7.)

Reliģiskais prieks šē pretim citiem priekiem izrādās par dziļāko un augstāko. Cilvēka intīmākos dvēseles dziļumos tas top par lielāko spēku, kas cilvēku ceļ uz augšu pretim dievībai, pretim gaismai.

Šim priekam ciešs sakars ar dzīvības prieku vispār: senais isrāēlietis pieķeras dzīvei un dzīves priekam, saistīdams ar to reliģisko prieku. Paļaušanās uz Jahves brīnišķo vadību liek pamatus saulainam optimismam, kas ir palīdzējis uzturēt dzīvu tautas garu. Šis dzīvais gars bija nepieciešams, lai uz Vecās Derības pamatiem rastos Jaunās Derības varenā celtne.

Skolot. K. Meiers

Vēl kāds 42. psalma tulkojums.*)

Koņa vadītājam. Koraha pēcnācēju pamācība.

1. Kā briedis alkst pēc tekoša ūdens,
Tā mana dvēsele alkst pēc Tevis, ak Dievs!
2. Mana dvēsele slāpst pēc Dieva, dzīvā Dieva;
Kad es nākšu un rādīšos Dieva vaiga priekšā?
3. Manas asaras ir kļuvušas man par maizi dienu un nakti,
Tādēļ ka katru dienu man saka: Kur ir tavš Dievs?
4. Top vieglāk manai dvēselei, kad es atceros,
Kā es gāju ar lielu ļaužu pūli un vedu to Dieva namā,
Svinētāju pūlim skaļi dziedot un slavīnot.
5. Kādēļ tu skumsti, mana dvēsele?
Un kādēļ tu esi satraukusies manī?
Cerē uz Dievu;
Jo vēl es pateikšos Viņam,
Mana vaiga glābējam, savam Dievam.
6. Skumst manī mana dvēsele;
Tādēļ atceros par Tevi Jordānas un Hermona zemēs,
Uz Micara kalna.
7. Bezdzibens atbalsojas bezdzibenim no Tavu krītošo ūdeņu
trokšņa;
Visi Tavi ūdeņi un vilņi ir gājuši pār mani.
8. Dienu Jahve liek parādīties man savai labsirdībai,
Nakti man ir dziesma Viņam,
Lūgšana manas dzīvības Dievam.
9. Es saku Dievam, manai klintij: Kādēļ Tu mani esi aiz-
mirsis?
Kādēļ man jāstaigā skumjam ienaidnieka uzmācības dēļ?
10. Itkā plosīdami manus kaulus,
Mani ienaidnieki mani izsmej,
Sacīdami man katru dienu: Kur ir tavš Dievs?
11. Kādēļ tu skumsti, mana dvēsele?
Un kādēļ tu esi satraukusies manī?
Cerē uz Dievu;
Jo vēl es pateikšos Viņam,
Mana vaiga glābējam, savam Dievam!

*) Sk. Ceļš 1937. g. Nr. 1. 3. l. p.

Cand. hist. A. Kleppers

Zonntāgs kā mācītājs-sprediķotājs.

(Beigas.)

Mēs nevarēsim vien pietiekoši atzīt Zonntaga nopelnus latviešu zemnieku stāvokļa uzlabošanas un dzimtbūšanas atcelšanas lietā. Viņš redzēja latviešu zemniekā tikai ticības brāli, spējīgu uz attīstību un pašnoteikšanos, bet ne vergu un apakšnieku. Ka Zonntāgs latvju verdzības laikmetu ir sapratis pareizi, to liecina viņa sprediķis „Ueber das Gleichniss vom Senfkorn“. — „Kristīgā ticība, kuŗu priekš 600 gadiem mantkārīgie tirgotāji, mānticīgie bruņinieki un godkārīgie priesteri atnesa mūsu zemē un, ar uguni un zobenu izplatidami, patvarīgi strādāja kauna darbus, lai zemes iedzīvotāju važas sakaltu vēl ciešāki, — šī kristīgā ticība no maza gaudiņa ir izaugusi par lielu un skaistu koku un mūsu brāļiem zemnieku kārtā šī reliģija aizvien ir bijusi vienīgā labvēlīgā skolotāja, sāpju remdētāja un prieka devēja.“

Var iedomāties Zonntāga prieku, kad viņa vēlēšanās piepildījās, un zemniekus Vidzemē atsvabināja no dzimtbūšanas. Tas izskan viņa landtāga sprediķī 1818. gadā. Tagad muižniecība esot novēlusi no kristīgās baznīcas to kaunu, kas 600 gadus uz tās gulējis, jo pastāvot uzskats, ka dzimtbūšana Baltijā ievesta, pateicoties kristīgai baznīcai, kaut gan pāvests Innocents III jau 1213. gadā ir ņēmis jaunatgriezto latviešu brīvību un īpašumu savā sargāšanā, un Gregors VIII 1238. gadā savam legātam Vilhelmam no Modenas ir devis līdzīgu uz Vidzemi instrukcijas, kuŗās ļoti stingrā kārtā aizliedz jaunatgrieztos apspiest, piedraudot vainīgiem ar izstumšanu no Vidzemes un visu brīvību un privilēģiju atņemšanu. Pie latviešu dzimtbūšanas vēstures noskaidrošanas mēs aizvien redzam Zonntāga taisno prātu un jūtīgo sirdi. Sava mūža vakarā šim cilvēku draugam bija lemts redzēt savu ideālu attaisnojumu dzīvē, un šis gandarījums ir saldinājis viņa dzīves vakaru. Ka Zonntāgs latviešiem jau bija kļuvis dārgs, to rāda sekošais latviešu vārdā sacerētais laimes vēlēšanas dzejolis (Rīgas pils. bibliotēkā)

uz 19. augustu 1814. gadā, kad Zonntāgs svinēja mācītāja amatā pavadīto 25 gadu jubileju.

„Usluhko ar Mihlestibu
 augsti zeenigs, schehligs Tehws,
 muhsu Sirschu Pateizibu,
 fo atneffam schodeen mehš.
 Tu no Gafju Semmes nahzis
 Widsemmē eedsihwojees,
 Latweeschus eemihlot jahzis
 wiannu Wallođ mahzitees.
 Mihligš Tu mums apgahdajis
 jaunu Dseefnu Grahmatu.
 Un pats efi isdohmajis
 dajchu jauku Dseefninu.
 Arr' wehl preefich mums tukfchineefeem
 dajchu ftipru Mahzibu
 effi teizis Muiſchineefeem,
 ka tee pahri nespeestu.
 Wiſſu to mehš labbi ſinam,
 Tahdel mehš Tew mihlejam,
 ellajch Gohdā Tew peeminam
 un Tew ſchodeen ſlawehjam.
 Palaezi pee mums par Draugu
 famehr buhſi pabeidſis;
 pateizigu Smilſchu Gauju
 Rohka tad Tew uſmettihs.“

Muižniecības raksturojumu mēs vislabāk varam nojaust Zonntāga landtāga sprediķos, kas teikti landtāgus atklājot. Šajos sprediķos gan pa lielākai daļai izskan oficiālais tonis. Skaistas cildinošas frāzes, mirdzoši epiteti laistin laistās un piedod viņai svinīgumu un mirdzumu, bet tas viss arī zināmā mērā ir vajadzīgs sprediķu ievadā. Vēlāk Zonntāgs atgriežas pie īstās dzīves ar viņas ēnas pusēm un vajadzībām, un te nu mēs redzam privilēģēto aprindu dzīvi viņas tiešamībā. Arī paši muižnieki liecina, ka Zonntāgs „Predigt voll eindringender Wahrheit gehalten hatte“ (Landtags Rezess vom 7. Juni 1812).

Zonntāgs ļoti uzsver muižniecības atbildību nākošo paaudžu priekšā. Tai laikā, kad franču revolūcijas atbalsis bija izskanējušas malu malās, kad Napoleons ar saviem kara pulkiem, pārstaigājis Vakar-Eiropu, jau stāvēja pie Krievijas ro-

bežām, kad gaiss bija pilns lielu pārmaiņu gaidām, šai laikā Zonntāgs norāda muižniecībai, cik aplam ir turēties pretī laika garam un pat mēģināt apturēt laika ratu. Līdz ar visu Eiropu ceļa jūtis stāv arī Vidzeme un starp tās iemītniekiem sevišķi muižniecība. Tādēļ Zonntāgs ieteic lielgruntniekiem būt uzmanīgiem un nerīkoties aplam, turoties par daudz pie vecā, pārdzīvotā, lai paši sev un saviem pēcnācējiem nedarītu ļauna. Ko Zonntāgs prasa no muižniecības? Vispirms īstu godbijību pret reliģiju un baznīcu. Brīvdomīgo muižnieku uzskati esot tieši tādi, ka mācītājs viņiem vairs neesot vajadzīgs, bet tikai priekš zemniekiem. Uz to Zonntāgs atbild, ka tādi uzskati novedot tikai pie tikumiskas pagrimšanas, kuŗa no dažām parādībām (naudas un baudu kāre) jau esot vērojama.

Neviens laiks neesot nodevis pēcnācēju nicināšanai tik daudz ar kauna darbiem apzīmētu vīru, gan no augstmaņu zāīēm, gan no studiju istabām, kā šis. Par katru necienīgu priekštecī viņa bērnu bērni nodos bargu un pareizu spriedumu: „Vai tev, arī mani un manus bērnus tu esi samaitājis baudas un priekšrocību dēļ; manam garam tu esi kaldinājis važas, manu sirdi tu esi saindējis, šo pilsētu, manu tēviju, pat visu pasauli tu esi man padarījis tuksnešainu un nevērtīgu.“ (Die Verantwortung vor der Nachwelt, gehalten den 15. Juni 1809).

Ar visu centību, nopietnību, gudrību un izturību tad nu nāktos izlabot notikušo, nokārtot pagātnes kļūdas un gādāt par labāku nākotni. Vēl Zonntāgs prasa no muižniekiem — strādāt tautas audzināšanas un tikumības pacelšanas darbā un izglītības izplatīšanā. Esot jau gan mazliet kas šai ziņā darīts, bet tagad viss tas draudot apstāties privileģēto šķiru vienaldzības un nolaidības dēļ. Lūdzamās dienas sprediķī (Ueber Menschenleben, Christentum, Umgang. Bd. IV. S. 306 ff) Zonntāgs skar sprecifiski vietējās lietas: 1) ja kas nepiekrītot vietējiem vāciešiem, to viņi labprāt apzīmējot kā nepateicīgu, vai pat revolūcionāri noskaņotu, jo baltieši paši esot savā garā reakcionāri; 2) baltieši dzīvojot tikai baudai, pāri saviem līdzekļiem; 3) viņi ne labprāt pieņemot sabiedriskus amatus un pienākumus. Vāciešiem pretī šeit Zonntāgs stāda latviešus: „Leider geht es hier nur dem Landmann schlecht, denn er wird bedrückt.“ (Bd. IV. S. 318).

Tājāk Zonntāgs aizrāda uz ģimenes dzīves izkopšanu, kuŗā vien var attīstīties un izaugt krietni pilsoņi. Daudz laba un glaimojoša Zonntāgs zin pateikt muižnieku dāmām, kuŗu tikumi un labie darbi esot viņu jo daļā rota. Kā sāpju remdinātāji eņģeļi viņas brīžam ierodoties zemnieku būdās pie slimiem un nabagiem un nesot līdzī iepriecinājumu un mīlestību.

Mēs varētu saziņēt un izcelt vēl vairākus vilcienus Zonntāga sprediķos, varētu raksturot viņa attiecības pret bālo, vienmuļīgo pilsoņu šķiru, kuŗu sīkus grēkus (dzeršanu, kāršu spēli, uzpūtību, melkulību u. c.) viņš jo dedzīgi apkaŗoja, varētu sīkāki analizēt viņa sprediķu uzbūvi, stilu, varētu savilkt kopā psiholoģiskus motīvus, lai noskaidrotu, cik tāļu viņš ir sapratis cilvēka dvēseli, bet pats galvenais, man šķiet, jau ir teikts augšējās rindās. Trijos vilcienos saņemot kopā visu, kas teikts par Zonntāgu kā par sprediķotāju, varētu viņu tā raksturot: racionālists, brīžam pret savu gribu, dedzīgs ideālists un dzīves īstenības vērotājs.

Zonntāgs ir arī darbojies garīgas dzejas laukā, pats sacerēdams dzejas un, kas ļoti svarīgi, rediģēdams un izdodams 1809. gadā — Kristīgas dziesmas Vidzemes baznīcās un mājās dziedamas“ un 1810. gadā „Sammlung alter und neuer geistlicher Lieder“, kas ilgus gadus tika lietotas dievkalpošanās. Ļoti plašs konvolūts, kas satur vācu dziesmu grāmatas emendācijas materiālus, atrodas Rīgas vēstures un senatnes biedrības (Gesellschaft für Geschichte und Altertumskunde) archīvā. Sarakstīšanās latviešu dziesmu grāmatas lietās ar attiecīgiem materiāliem un pārskatiem atrodas valsts archīvā (Vidzemes ģen.-supr. fonds 43). Vācu dziesmu grāmatā no Zonntāga ir sacerētas 38 dziesmas, latviešu dziesmu grāmatā 13.

Kas Zonntāgu uzmudināja sacerēt garīgas dzejas, to rāda viņa vēstule ķeizarienei Marijai: „Geistliche Lieder gehören zur Religion des Herzens und diese ist bei allen wahrhaft frommen Gemüthern ohne Unterschied der Kirche in Glauben, Liebe und Hoffnung eine und dieselbe.“ Viņš ar savām dziesmām grib pacilāt cilvēka garu, teikt kaut ko īpatnēju, bet ne tikai uzsvērt reliģijas objektīvo pusi. Līdzīgas domas izsaka

Zonntāgs vēstulē, kuŗa rakstīta ķeizarienei Elizabetei (abas vēstules Rīgas pilsētas bibliotēkā) kā pavadraksts, nošūtot viņai jauniznākušo dziesmu grāmatu: „... für Stunden, wo auch eine Krone nichts geben, wo der Geist zum Unendlichen sich erhebt und der Auge flehend oder trauernd aufschauert zum Vaterantlitz der ewigen Liebe. Die Herzen haben überall nur eine und dieselbe Religion.“

4 Zonntāga garīgās dziesmas zīmējas uz baznīcas gada svētkiem, 12 raksturo baznīcas dzīvi, 19 dziesmas runā par cilvēku pienākumiem un uzdevumiem ikdienišķā dzīvē. Neapskatot šīs dziesmas sīkāk, varam teikt, ka viņās ir tie paši vilcieni un domas kā Zonntāga sprediķos. Zonntāgs reliģijas vēsturē stāv uz apgaismības un vācu ideālisma laikmetu sliekšņa, bet nenoliedzamas ir arī praktiskās dzīves tendences un kristīgi-pozitīvas domas.

Doc. Alb. Freļjs

Vai Rud. Blaumanis bija reliģiōzs?

Jautājums par Rud. Blaumaņa reliģiōzitāti un dievbijību izriet no Viktora Eglīša un A. Birkerta apgalvojumiem par viņa neticību. Viktors Eglītis savās atmiņās par Blaumani (Latvijas Vēstnesis, 1923. 43. num.) pastāsta, ka rakstnieks kādā sarunā ir sacījis, ka viņa apvidū Dievam neticot un ka arī viņš pats neticot. A. Birkerts savā Blaumaņa biogrāfijā pie viņa drauga, tagadējā profesora R. Jirgena atmiņām kādā vietā piesprauž piezīmi, ka Blaumanis nav bijis ticīgs, bet atklāti to sevišķi neizrādījis (R. Bl. kopotie raksti, XII, 195.). Viktora Eglīša apgalvojums ir, tā sakot, garām ejot, kā to redzam no visa viņa atmiņu zīmējuma. A. Birkerts savu apgalvojumu nepierāda, bet tikai aprāda, ka viņam šāds ieskats ir zināms „no drošas puses“. Autors, kas visumā ļoti rūpīgi atzīmē avotus, šī ieskata avotu tomēr nemin. Kas gan ir šis avots, kam var pielikt apzīmējumu „no drošas puses?“ Še nomanāma A. Birkerta tendence Rud. Blaumani uzskatīt par neticīgu cilvēku. Tādēļ paceļam tagad jautājumu: vai Rud. Blaumanis bija reliģiōzs?

Zimīga ir tā vieta Rud. Jirgena atmiņās, pie kuŗas tieši A. Birkerts piesprauž savu augšējo piezīmi. R. Jirgens saka: „Pazīdams Blaumani, es viņu turu par pilnīgi nespējīgu kaut kā, tieši vai aplinkus, vārdos vai darbos, uzstāties pret kristīgo ticību... Atceros arī viņa nostāstu, dzirdētu viņa mūža pēdējos gados, par to dziļo iespaidu, kāds palicis viņa zēna dvēselē, kad tēvs Brakos klusajā nedēļā un Lieldienās lasījis priekšā evaņģeliju par Jēzus ciešanām un nāvi. Sakarā ar šīm Blaumaņa bērnības atmiņām starp mums atrisinājās saruna par bībeles estetisko un ētisko vērtību, par viņas vispārcilvēcisko saturu, kuŗš aptver cilvēka dzīvi visās viņa izpausmēs ar tādu dziļumu un plašumu, kāds citās grāmatās nav atrodams. Pie tam Blaumanis ar sevišķu aizraušanos runāja par Ijaba likteni“ (K. r. XII, 195.). Tā šinī jautājumā izteicas rakstnieka draugs R. Jirgens, kas pazīstams ar lielu psiholoģisku objektivitāti, un mums nav nekāda iemesla tam neticēt.

Vai vēl zināmi kādi fakti, kas norādītu mums uz Blaumaņa reliģiozitāti? Vispirms jāatzīmē, ka Blaumaņa tēvs Matīss bijis reliģiozs cilvēks, kas ievērojis noteiktas parašas garīgajā dzīvē. Viņš labprāt dziedājis garīgas dziesmas, lasījis bībeli, gājis pie dievgalda. Viņu raksturo kā skaidras dabas cilvēku (A. Birkerts pēc rakstnieka brāļa Arvida raksturojuma — XII, 9.). Ja šo faktu saliekam kopā ar to, ko piemin R. Jirgens, ka dziļi ietekmi, pēc paša rakstnieka liecinājuma, zēna dvēselē atstājusi tēva evaņģelija lasīšana par Jēzus ciešanām un nāvi, tad varam nojaust, ka tēva reliģioza ietekme uz savu dēlu nav palikusi bez pēdām. Jaunais zēns pieķeras tēva dievbijībai un mēs nemaldīsimies, ja teiksim, ka viņš dievbijībā atrod kaut ko vērtīgu, kaut ko labu, kaut ko vajadzīgu arī sev.

Šis pēdējās nojautas patiesīgumu, liekas, apstiprina tas fakts, ka Blaumanis skolas laikā Rīgā, kad viņa vecums robežojas starp 13. un 19. gadu, apmeklējis nereti vien operu un teātri, bet arī baznīcu. Pie tam baznīcā viņš gājis viens (XII, 35.). Vai to viņš darījis aiz paraduma? Nav mums zināms, ka viņš tēvam būtu gājis līdzī uz baznīcu. A. Birkerta savāktās ziņas par šo laikmetu ļauj mums spriest, ka šo baznīcas iešanu noteikusi kāda iekšēja vēlēšanās. Kad tās pašas pan-

zijas meitenes, kuŗā dzīvojis arī Blaumanis, ir taisījušās iet viņam līdz uz baznīcu, viņš tās atraidījis, teikdams: „Jūs tur meklējat pavisam ko citu nekā es: jūs tikai ējat rādīt savas drēbes un skatīties uz zēniem“ (XII, 35.). Še nomanam, ka Blaumanis baznīcas apmeklēšanas ziņā paceļas pāri citiem jauniešiem. Viņš baznīcā atrod ko savai dvēselei. Ko viņš atrod, tas mums nav noskaidrojams. Vienīgi A. Birkerts zin āpgalvot, ka Blaumanis mājās izteicis savas domas par dzirdēto un ka viņš ne visam varējis piekrist, ko tur dzirdējis. Vēlākos gados Blaumanis arī pats sacerējis dažus sprediķus*) (pēc K. Jirgena liecinājuma XII, 67.) un meklējis dievnamā dziļu svīnīgu iespaidu (Austriņš atceras, ka Blaumanis Pēterpili solījis iet uz Īzaka katedrāli, lai tur šādu iespaidu iegūtu un attēlotu to kādā darbā (R. Bl. — Atmiņu kop. P. Ērmaņa red., 16.).

Šie fakti liek nojaust, ka Blaumaņa dvēselē norisinās kustības, kas savu interešu lokā ievēl dievbijību. Kādas ir šīs kustības, to no šiem faktiem nevaram spriest. Varbūt viņa sprediķu sacerēšanai un tāpat baznīcas apmeklēšanai pamatā ir labi konstatējama viņa dvēseles ētiska kustība, kuŗas mērķis ir labot cilvēkus, kuŗa ir atsaucīga līdzcietībā grūtdieņiem un nelaimīgiem cilvēkiem, kuŗa izpaužas labsirdībā? Varbūt tas notiek aiz tā motīva, ka Blaumanis baznīcā meklē atbalstu savām ētiskām dziņām, meklē apskaidrību saviem ētiskiem ideāliem? Varbūt pamatā ir jaunieša atmodusies reliģiozītāte? Tie ir tikai minējumi.

Ja mēs meklējam faktus, kas būtu varējuši ietekmēt Blaumaņa reliģiozītāti, tad jāpiemin vēl divi viņa draugi — Ērgļu mācītājs Zunte, ar kuŗu ciešākas attiecības izveidojas pēc skolas beigšanas (1881—1890) un dzejnieks Viktors Andrejānovs. Mācītājs Zunte, kā to atzīst savās atmiņās rakstnieks P. Blaus, kas pats ilgus gadus ir personīgi ticis ar minēto mācītāju, ir atstājis lielu ietekmi uz Blaumaņa literārisko un personisko attīstību, jo tas bijis mākslinieciski izglītots, piedzīvojumiem bagāts, pat radošs māksliniecisks gars, apdāvināts arī ar humorista un kōmiķa dāvanām (XII, 86.). Še

*) Austriņš un Strāls liecina, ka Blaumanis revolūcijas laikā ir taisījis baznīcā uzstāties ar runu — „sprediķi“ (Atmiņu kop. P. Ērmaņa red., 19. un 62.).

varam jautāt: vai mācītājs Zunte vienīgi ir ietekmējis Blaumaņa māksliniecisko attīstību ar savu māksliniecisko personību, vai viņš nav ietekmējis arī Blaumaņa reliģisko attīstību ar savu reliģiozo personību? Bet vai mācītājs Zunte bija tāda reliģioza personība, kas varētu ietekmēt otra cilvēka reliģiozo attīstību? Ziņas, kas ir mūsu rīcībā par viņu, nedod mums pamata to vēl apstiprināt. Konsistorijas nekrologā viņu raksturo kā tādu, kam trūkst agresīvas darbības Dieva valstības lietās, kam trūkst enerģiskas iniciatīvas un darba priecīgas izturības cīņā, bet kas klusā uzticībā kaisījis dievvārdu sēklu savā draudzē. Viņa sprediķi bijuši ļoti gleznaini un uz draudzi atstājuši labu, pat sirsniņu iespaidu. Rakstnieka brālis Arvids vēl pastāsta, ka privātā satiksmē šad un tad bijis redzams, ka Zunte nav dogmatisks ticības lietās (XII, 85.). Kā jau aizrādījām, šie fakti nedod sevišķa pamata domāt par Zunti kā dziļu reliģiozu personību, kas būtu Blaumani ietekmējis arī reliģiōzā ziņā. Vienīgi varētu spriest, ka Zunte ar saviem sprediķiem atstājis uz Blaumani tādu pašu sirsniņu iespaidu, kā uz pārējo draudzi un ka viņa ciešās attiecības ar šo Ērgļu mācītāju, kas ilgušas ap desmit gadu, būs nostabilizējušas rakstnieka pozitīvo ievirzi pret reliģiju un baznīcu, ko nevarēja vēlāk vairs grozīt viņa otrais draugs Viktors Andrejānovs, ar kuŗu rakstnieka draudzība ilga no 1889.—1895. g.

Andrejānovs ir uzskatu ziņā pozitīvis, kas noliedz metafizikas spekulācijas un arī reliģiju. Viņš ir arī sajūsmināts Nīčšes piekritējs. Andrejānovs ir tas, kas grib atrunāt Blaumani no metafizikas spekulācijām. Blaumaņa draugs A. Būmanis savās atmiņās aizrāda, ka Andrejānovs ir mēģinājis arī Blaumani padarīt par Nīčšes piekritēju, bet bez sevišķām sekmēm. Viņš saka: „Viena otra Nīčšes ideja Blaumanim patika it labi, kā tas redzams no aizstrīpotām vietām Nīčšes „Zaratustrā“, ko viņam tanī laikā bij iedāvinājuši citi draugi, bet sevišķa iespaids nīčšeānismam uz Blaumani gan nebija“ (XII, 112.). P. Zālīte gan domā, ka Nīčše ir darījis lielu iespaidu uz Blaumani. „Tā runāja Zaratustra“ viņam bija „kā dzīvības un gudrības augstā dziesma“. Tomēr arī viņš atzīst, ka par nīčšistu viņu saukt nevarot (P. Zālīte — R. Blaumanis, 78. un 80.). No raksta „Dienas lapā“ (sk. kop. r. XI, 2, 525.

lp.), ko sarakstījis Blaumanis par Nīčši, sakarā ar viņa nāvi, redzams, ka viņam patīk gan šī filozofa stils, bet ka viņš nepieņem viņa mācības. Pilnīgi nepierādītu P. Zālīte atstāj apgalvojumu, ka ar Nīčšes filozofijas palīdzību Blaumanis atsvabinājies no dogmām un sāka uz dzīvi, Dievu, nemirstību „skatīties ar citādām acīm nekā līdz tam“. Bet kādām acīm? To P. Zālīte nepasaka.

No šiem faktiem varam nojaust Blaumaņa pozitīvo ievirzi pret reliģiju. Viņam tuvāk ir metafiziskie domu lidojumi un svešs viņam ir Nīčšes ateisms. To apstiprina arī mums šāda atzīme P. Blauna atmiņās: „Vēlāk uz viņu lielu iespaidu bija darījuši, neatceros vairs, kādi tur, vācu profesora reliģiōzi filozofiski raksti un mistiski apcerējumi par dievību, kurus viņš arī man ieteica“ (XII, 267.).

Zinādami šos faktus, mēģināsim tagad noskaidrot Blaumaņa reliģiōzitāti pēc tā, kādu atspoguļojumu tā ir atradusi viņa paša rakstos. Ja mēs izsekojam tiem chronoloģiskā kārtībā, tad mēs šinī jautājumā iegūstam šādas atziņas.

Vispirms zināmu viņa reliģiōzitātes atspoguļojumu nomanām divos viņa pirmajos stāstos „Pērkoņa negaiss“ (1887.) un „Aizvien lillā“ (1888.), kas sarakstīti laikā, kad ciešas attiecības rakstnieks bija nodibinājis ar māc. Zunti un tādas sākās arī ar Andrejānovu. Abi šie stāsti stāsta par cilvēkiem un notikumiem, aiz kuriem stāv liktenība. Blaumanis pieņem liktenības esamību, tas ir, viņš atzīst, ka zināms notikums un zināmas cilvēka gaitas nosaka noslēpumaini spēki. Roplainis liktenīgi nošauj Krustiņu. Un Mietu liktenīgi nosit egle un tāpat Tiltiņš paliek vājprātīgs, sievas sadauzīts ar tās pašas egles malkas gabalu. Šī liktenība nav tomēr nejaušība, nav akls gadījums. Blaumanis liktenībā saredz jēgu. Liktenība ir kausāla. Tanī ir atmaksa par ļauniem darbiem. Tēvs liktenīgi nošauj Krustiņu, jo viņš ir bijis vecākiem nepaklausīgs un ar savu dzīvi ir darījis kaunu godīgajam tēvam. Vēl skaidrāki šo liktenības kausalitāti Blaumanis parāda stāstā „Aizvien lillā“ (I). Mietu nosit tā pati egle, zem kuŗas viņš kopā ar Tiltiņu pārkoņa negaisā aiz bailēm no briesmām lūdzis Dievu, viņa apsardzību un palīdzību un zvērējis būt labāks Kādēļ tieši šī egle? Tādēļ, ka Miets ar Tiltiņu pēc pārkoņa negaisa smējās par savu dievlūgšanu. Viņam izturēšanās zeni

egles izlikās vēlāk tik bērnišķīga, tik aplama, ka tam bija kauns pat par to domāt. „... tas man būtu mūžīgs kauns, kad laudis dabūtu zināt, ka tik attīstīts un noklārēts vīrs kāds es, un turklāt vēl pagasta vecakājs, tā ākstījies“ (I, 9.). Mēs nojaužam, ka rakstnieks ir gribējis teikt, ka par liekulību, par dievlūgšanas izsmiešanu nāk sods, ka ir tāda neatmināma vara (liktenība), kas atmaksā. Šādu atmaksu saņem nevien Miets, bet arī Tiltiņš, kas līdzī smējies, jo arī pēdējais paliek vājprātīgs no sitiena ar malkas gabalu, kas bija egles zars no tās pašas egles, kas Mietu nosita.

Tā varam atzīmēt Blaumaņa reliģiozitatē vispirms ticējumu liktenībai, kurai ir sava kausalitāte cilvēka darbos. Liktenība ir spēks, kas izkārtu apstākļus un notikumus tā, ka tie iegūst zināmu jēgu, šinī gadījumā atmaksas jēgu.

Liktenība nav vien kausāla, bet tā var būt arī teleoloģiska. Liktenīgā gadījumā var slēpties kāda jēga, kurai nozīme ir nākotnē. Par tādu liktenību Blaumanis runā stāstā „Viņa ceļi“ (II), kas iespiests tanī pašā gadā, kad „Pērkoņa negaiss“ (1887.). Dēla neuzmanības dēļ tēvam egles zars izsit vienu aci un otra acs viņam izsāp. Tēvs paliek akls. Kāda jēga ir šādam liktenīgam gadījumam? Tikai pēc desmit gadiem atklājas, ka šī liktenīgā aklība nav lāsts, bet svētība, jo tēvs nespēj tad vairs redzēt savu dēlu, kas palicis noziedznieks un viņam tad ir daudz vieglāki kā tad, kad viņš to redzētu un zinātu. Šinī stāstā Blaumanis liktenību saista ar Dieva nodomu. Dieva ceļi nav cilvēku ceļi. Aiz notikumiem stāv liktenība, kas ir Dieva nodoms: sodīt vai svētīt.

Liktenības atzišana un tās saistīšana sakarībā ar noslēpumainu spēku vai ar Dieva nodoma varu ir tas, ko pirmkārt varam saskatīt Blaumaņa reliģiozitatē.

Pēc apmēram desmit gadiem Blaumanis sacerē divus reliģiozā satura dzejoļus: „Mana lūgšana“ — 1897. (X, 26.) un „Mūžība“ — 1899. gadā (X, 44.). Pirmais dzejoļis sākās ar uzrunu „Mūžīgais tēvs“. Rakstnieks šē nostāda sevi kreatūras attiecībās ar „mūžīgo tēvu“. Šis „mūžīgais tēvs“ ir Radītājs, kas arī viņu ir raidījis „šurp uz nīcības leju“ apveltīdams ar daudzām īpašībām. Tas ir sacīts radīšanas ticības garā, kad rakstnieks par sevi domā:

„Manas dvēseles
 Dziļākos pamatos
 Tu esi licis
 Nepārvaramu riebjumu
 Pret visu netaisnu,
 Greizu, netīru,
 Pret darbu un darītāju,
 Kas krēslu un tumsu
 Meklē par segu.

...

Devis man esi
 Acis, kas kāro
 Redzēt tavus brīnumus,
 Muti, kas tiko tos slavēt.“

Radījumam sevī veroties, tas nojauž savu attieksmi pret Radītāju. Šinī attieksmē „Mūžīgā tēva“ darbi izrādās tik varēni un brīnišķi, ka tos nespēj izteikt cilvēks savā niecīgumā:

„Bet ak! tavus darbus,
 Kas tos var izteikt!
 Par skaņāko mēli,
 Kas viņus lūko
 Celt un cildināt,
 Tu žēlīgi smaidi.“

Rakstnieka pašapcere un pasaules darbu vērojumi atraisa viņa dvēselē kustību, kas noteic ļoti raksturīgu Radītāja un radījuma distanci, kas apzīmējama par ievērojamu struktūras daļu reliģiskā pārdzīvojumā. Ko Anna Brigadere izteic raksturīgajā pantā:

„Es tevi saucu vārdos skaļi gaužos
 Tu, Visuvarenais, es puteklīts,“

to Blaumanis izteic vārdos:

„Bet karstākās jūsmās
 Slīkstu pīšļos,
 Ceļu rokas
 Pret tavu troni
 Un saku paldies
 Par vienu dāvanu:
 Ilgošanos!“

Šinīs dzejas vārdos pamatā ir reliģiskais pārdzīvojums, kas iezīmējas ar reliģisko distanci, ar atkarības jūtām. Cilvēks ir atkarīgs no „Mūžīgā tēva“. Cilvēka labākās īpašības: censties pēc dzižākiem mērķiem, kārot pilnību, slāpt atzišanas, tvikt mīlestības, meklēt daiļumu un labumu ir Mūžīgā tēva dāvanas. Tādēļ Blaumanis lūdz:

„Svaidi man dvēsēli,
Mūžīgais tēvs,
Caur un caur
Ar ilgošanās svēto kvēli!“

Kā nupat redzējām, tad dzejolis „Mana lūgšana“ paver mums labu ieskatu Blaumaņa reliģiōzitātē. Tanī atrodam radījuma niecīguma apziņu, kuŗa reizē ir arī Mūžīgā tēva apbalvotības apziņa; tanī atrodam atkarības izjūtu no tā, pret kuŗa troni jāceļ rokas. Aiz šīs lūgšanas ir nomanāms dzejnieka reliģiōzais pārdzīvojums, kuŗā akcentēts kreātūras pirmpamatojums dievībā.

Otrais pieminētais dzejolis „Mūžība“ reliģijas psiholoģijas ziņā ir vēl raksturīgāks, un tāpat arī attiecībā uz pašu rakstnieku. Vispirms jāatzīmē vispārpieņemtā atziņa, ka reliģiskais pārdzīvojums ir svētuma pārdzīvojums. Vai arī Blaumanim reliģiskais pārdzīvojums ir svētuma pārdzīvojums? Kā vairākiem rakstniekiem (piem. Annai Brigaderei) zvaigžņotā nakts ir likusi nodrebēt svētās nojausmās, tā arī Blaumaņa dvēsēli skaidrā naktī, paceļot acis un skatoties neskaitāmās saulēs,

„Pārņem tāds svētums,
Tik dziļš, tik pilnīgs,
Kādu citkārt nekad
Nespēju sajust.“

Še sastopamies ar iekšēju pieredzi, ar rakstnieka svētuma pārdzīvojumu, kuŗā nozīmīga ir tā kustība, ko apzīmē vārds „sajust“. Viņš sajūt svētumu, kā kaut ko dziļu un pilnīgu. Še nav refleksijas, prātošanas un izdomāšanas. Otrkārt svarīgs še ir tas, ka šāds svētuma pārdzīvojums meklē izteikties atziņā. Ja no izjūtas izveidojas atziņa, tad varam teikt, ka reliģiskā kustība sabiezinašanas ticējumā.

Raksturīgi, ka Blaumanim no šāda svētuma pārdzīvoju-
ma neizveidojas ticības atziņas, bet gan dziņa saprast ar savu
prātu to, kas stāv aiz dotā pārdzīvojuma. Pirms rokas salie-
kas kopā uz lūgšanu, viņam „ronas uz lūpām neapsprīžami,
aplami, smieklīgi jautājumi.“ Viņš grib izdomāt neizdomā-
jamo visas esamības bezgalību. Viņš grib izzināt esamības
sākumu, ilgumu un beigas. Viņš ļauj savām domām aizmald-
dīties uz mūžīgāko mūžību. Bet vai tam izzināt iesākumu?
Blaumanis galā nāk pie atziņas, ka domas gan var urbties
esamības bezgalīgās tālēs, likt cilvēka prātam noreibt un no-
drebēt, tomēr gala iznākums ir vienīgi šis:

„Un es sajūtu:
Pret manu pieri
Pūš savu dvesmu
Ārprāts.“

Iegaumēsīm, ka šie Blaumaņa vārdi izteic būtībā to, ka
jautājumi par visas esamības sākumu un bezgalību nav izdo-
mājami un prātam saprotami. Ir jāpaliek pie svētuma izjūtas,
kas apņem dvēseli. Vai Blaumanis pie tā paliek? Vai viņš
paliek pie atziņas, ka esamības jautājumi nav ar prātu izdo-
mājami? Dzejolis „Mūžība“ ar savu beigu izskaņu ļautu mums
šos jautājumus pozitīvi atbildēt. Tomēr ir jāatzīst, ka šī gadu
simteņa pirmajos gados Blaumanis vēl atzīst prāta prioritāti
un varenību. 1901. g. rakstītā vēstulē A. Būmanim viņš saka,
ka esot izlasījis Hekeļa grāmatu par pasaules mīklām (Welt-
rätsel) un „ja Tev varbūt vēl gribētos uz teoloģiju, tad es
Tevi katrā ziņā lūkošu piedabūt pie šīs grāmatas lektūras“
(XI, 1, 47.). Zinām arī, ka šī grāmata radīja viņā nodomu
tālāk iepazīties ar moderno filozofiju un dabas zinātnēm, lai
vispār iegremdētos „dziļākā gara dzīvē“ (XI, 1, 55.). Tā ir
noskaņojusi Blaumaņa uzskatus. Bet pēc tam, kad uz viņa
paša lūgumu R. Jirgens ir devis kritisku atzinumu par šo
grāmatu, viņš atzīstas: „Es ar Hekeli biju apmierinājies,
pirms Tu nāci un viņu sagāzi.“ Tas notiek 1904. gadā (XI, 1,
94., 125.). Hekeļa racionālisma atblāzmu nomanam gan vēl
1905. gadā iesāktajā dramā „Dzīvais ūdens“ (VII), kas ir pa-
likusi nepabeigta. J. Greste, pie kuŗa dzīvoja Blaumanis tās

sarakstīšanas laikā, atzīmē savās atmiņās, ka dramai vajadzējis attēlot konfliktu starp diviem pasaules uzskatiem — vecā krīva un viņa mīluļa — nākošā, jaunā krīva. Kādi ir šie divi pasaules uzskati, to Greste nemin (R. B. — Atmiņu kopoījums P. Ērmaņa redakcijā — 31.). P. Ērmanis domā, ka Blaumanis tanī sludina „jaunu gaiši racionālistisku reliģiju, bez visiem māņiem, bez tumsas un visādām mīklainībām“ (I, XIX). Kāda ir šī racionālistiskā reliģija, ko P. Ērmanis turpat vēl apzīmē par racionālo, gaišo „pagānismu“? Vispirms mums jāatzīst, ka Blaumanis šīnī dramā nemāca nekādu bezdievību, nesludina nekādu pagānismu. Tieši otrādi, viņš vērsas pret senču pagānismu un sadragā tos ticējumus, aiz kuŗiem nestāv patiesība. Dramā runa iet par dzīvo ūdeni, kas atņem cilvēkiem visas kaites, bet šis ūdens dzimst brīnišķīgā kārtā dzeltenā miroņgalvas kausā tiklīdz vaidelaitis pār kausu rokas izstiepj lūgšanā. Laužu pienākums ir ticēt šim brīnumam un ticēt, ka dievi spēj ar šo ūdeni ikvienu darīt veselu, kas viņiem tuvojas ar skaidru sirdi un ticību (285). Šim brīnumam sevišķi tic Kalvis (301.). Bet šo ticību dzīvajam ūdenim grauj viņa draugs Skarbalts, kuŗa vārds ir saklausāma paša Blaumaņa valoda. Skarbalts šos brīnumus apzīmē par laimes gadījumiem, viņš šīnīs brīnumos redz dabas likumus un ir pārliecināts, ka reiz pienāks liela diena,

„Tad visu acis dabā skatīsies
Kā līgavā, kas noņem vainadziņu,
Un bērns dos atbildes uz jautājumiem,
Par kuŗiem tagad jāklus gudrākiem“ (304.)

Skarbalts met Kalvja dvēselē aizvien vairāk šaubas un grib viņu modināt no iedomām un murgiem, ka dzīvais ūdens nemaz nedzimst brīnišķīgā kārtā, bet to miroņkausā slepeni ieļej no strauta. Kalvis turas pretī šiem zaimojumiem un viņš jūt, ka Skarbalts viņā liec un lauž vissvētāko, kad tas liecina:

„Nāk katram reize, kad zem prāta soļiem
Tās zelta trepes lūst un kopā brūk
Kas debesis ar zemi savienoja.
Tad kritam, apjūkam un nelaimīgi
Mēs stāvam baigās bezgalības priekšā,

Un it kā saltums pūš no tukšuma.
 Kur dvēsele lai turpmāk mīlojas,
 Kad apkļusušas svētķu gavīles,
 Kad sveces dzēstas dievu dzīvokļos
 Un pašu dievu balsis žēli noskan
 Aiz mūķības bālpelēķajiem kalniem!
 Mēs jūtamies no visu labākā
 Visgrūtāk pievīlti un it neķas
 Vairs uzticams mums nelieķas šai postā,
 Kā mūsu pašu sāpķu pilnā sirds.
 Bet ķa mēs tajā sāķam ķlausīties,
 Tad nedroķi tur dzirdam iesķanāķies
 Kā atbalsi no tālām migķlas pļavām,
 Un ļauķāk skan un ķaisma mūsos pļauķst
 Un beigās svētā ļaimē atzīstam:
 Tos, ķurus ķķitām mūķam zaudēķuķi,
 Tos nezauķēķjami sev ķrūtīs nesam.
 Ne viņos mēs, tie allaķ mūsos bij,
 Tik mūsu pazemība viņiem cēķa
 Uz zvaigķķņu zvirģzķiem spoķu dzīvokķi
 Un ķļausīķās ar bijīķbu uz augķu,
 Kad viņi runāja sirds dziļumā.
 Tur mūsu dievu varas ķrēslis stāv,
 Tā priekķšā viņi mūsu darķus tiesā,
 Mūs taisni saistot, taisni pestīķot (306.)

Šis dzeķojums ir ievietots arī dzeķķ kopojumā ar nosauķķumu „Mana ticība“ (X, 82.). Ko izteic šis dzeķojums? Te ielīķta atzīķa, ķas noārķda dievu dzīvokķus un viņķ sēķekķi ielīķķ ķilvēķa sirdī, ķas lieķ nebīķies no Pērķoķķa dusmām (sal. 318.).

(Turpmāk beigās.)

SKOLA UN PAIDAGOĢIJA

Prof. K. Kundziņš

Kad dzīves pamati irst.

(Beigas.)

3.

Ar dažu piemēru palīdzību esmu mēģinājis skicēt no ģimenes pamata atrauto mazgadīgo meiteņu likteni, protams, nemaz nepretendēdams uz to, sniegt kādu izsmelošu pārskatu. Tomēr pietiks jau ar sacīto, lai būtu redzams, cik viegli pusaudzis, šinī gadījumā meitene, ierauta dzīves mutuļojošā strauvē, var zaudēt pamatu zem kājām un iekļūt bīstamos, tumšos atvaros. Ir skaidrs, ka vienīgi liels un gaišs pretspēks var uzņemties sekmīgu cīņu ar draudošo postu un līdz ar to sarga un glābēja lomu.

Tāds spēks mums ir dots kristīgajā reliģijā ar viņas visu uzvarētāju mīlestību un nesalaužamu ticību, ka arī grimstošais cilvēks ar Dieva palīgu vēl var celties jaunai dzīvei. Mūsu apstākļos vēl pievienojas mīlestība un pienākuma apziņa pret mūsu tautu, kuru gribam redzēt veselu un ziedošu, nevis samaitātu un sairumam padotu. Ir dabīgi, ka uz šiem spēkiem vēršas mūsu skati, ja gribam domāt par apdraudēto jauno cilvēku dzīves glābšanu un pretimvešanu labākai nākotnei. Protams, ievērojot modernās dzīves sarežģītos apstākļus, šiem spēkiem jābūt vienotiem ar mūsaiķu sociālo apstākļu un cilvēka dvēseles un viņas normālo patoloģisko tieksmju pazīšanu.

Minētais gaišais spēks, kas aicināms palīgā, konkrēti var izpausties vairākos veidos.

Kā pirmo minēsim gaišu, pozitīvu spēku cauraustu ģimenes vidi, kārtīgas mājas dzīves dziedinošo atmosfēru. Tagad, kur Latvijā jau kopš 8, 9 gadiem sācies mēģinājums, bērņus — dzīves sairuma upuŗus nevien norobeŗot no postoŗšās apkārtnes, bet arī pārstādiť jaunos, veselīgas mājas dzīves apstākļos, varam jau uz pieredzes pamata runāt par daudziem laimīgi atrisinātiem gadījumiem. Protams, netrūka un ne-

trūkst arī šie skeptiķi, kas aizrādot uz vienu otru neveiksmi, ar to cenšas balstīt savu doktrīnu par absolūti nelabojamiem, bioloģiski un morāliski mazvērtīgiem indivīdiem, kuŗu vienīgā vieta esot Ropaži vai Irlava. Bet patiesībā liels pozitīvi atrisinātu gadījumu skaits runā pavisam citu valodu. 90 gadījumos no 100 ģimenes vide, sevišķi uz laukiem, kur iedarbojas pavisam jauna apkārtnē, dod noteikti pozitīvus panākumus. Dažos gadījumos pat varam teikt, ka tā dara brīnumus! Galvenie faktori šeit ir *s i l t a s i r d s* un veselīgs *d a r b a g a r s*. Lai runā atkal kāds piemērs. 1929. g. ziemā Priedaines tuvumā kādā nabadzīgā būdā vietējā policija atrada kādas mirušas sievietes līķi un ap to netīrās lupatās ietīnušos 3 bērņus — 10 g. vecu meiteni ar diviem mazākiem — brāli un māsu, kurus meitene, klausot kādam tumšam instinktā, mēģināja aizstāvēt pret svešo roku, kas ielauzās viņu dzīvē. Bērņi, kā vēlāk izrādījās, bija dzimuši ārļaulībā, varbūt pat no vairākiem tēviem. Tos ievietoja L. Bērnu Pal. Savienības internātā. Internāta darbinieki vēl tagad atceras, ka mazie ienācēji, sevišķi 10 g. v. Ņina, sākumā jaunajā apkārtnē izturējās ar iesprostota meža zvērēna neuzticību un spītī... Tagad ir pagājuši no tā laika kādi 8 gadi. Visi 3 novietoti labās ģimenēs. Mazā Ņina izaugusi par lielu meitu, ar sekmēm mācās komercskolas priekšpēdējā klasē. Viņas audzināšana nav noritējusi gluži bez grūtībām. Reiz audžu tēvs visai norūpējies stāstīja, ka audžu vecāku prombūtnē kāds jauns cilvēks Ņinu vairākkārt centies sev līdz aizvilināt uz cirku vai nakts pastaigu... Bet tagad liekas laimīgi likvidēti arī šie pirmie romantiskie dēķu gadījumi... Šinī pavasarī Ņina pati pieteicās iesvētes mācībā. Ar vislielāko uzmanību meitene centās sekot mācītāja paskaidrojumiem. Kad iesvētīšanas dienā viņa saņēma piemiņas zīmi ar dažiem novēlējuma vārdiem, divas lielas asaru strūklas izšāvās no viņas acīm... Arī par abiem mazākajiem „atradeņiem“ ir labas, pat ļoti apmierinošas atsauksmes.

Gribētos vēl piezīmēt, ka samērā labvēlīgi atrisinājušies vēl smagāki gadījumi. Anna M. atrazdamās kāda labi situēta kunga maizē (kā gane), 12 g. vecumā kļuvusi par šī necilvēka seksuālo dziņu upuri... Meitenes psihē pēc tam bija vēro-

jama vienīgi apatija un trulums. Tomēr arī viņa — kopš tā laika pagājuši kādi 6 gadi — tagad beigusi pamatskolu un atradusi sev piemērotu „audžu māti“ — enerģisku lauku saimnieci ar krietnu sirdi, kas sprieda: kāpēc lai nemēģinu šo nelaimīgo bērnu izaudzināt par kristīgu cilvēku un krietnu strādnieci? Un patiesi, Anna strādā saimniecībā pie minētās lauku māju īpašnieces vēl šo baltu dienu...

Bet nevien ģimenes un kārtīgas mājas dzīves rāmjos var darboties dziedinošais gars. Viņš var izpausties arī atsevišķu augsti vērtējamu personu ietekmē. It sevišķi uz meitenēm var būt ļoti liels atsevišķu personu iespaids, ja tās bērnus mīl un saprot un ja tās bērnam veltī ilgstošu un siltu uzmanību. Man gribētos šos cilvēkus pielīdzināt labiem gariem jeb sargeņģeļiem, kuriem lielais Likteņa lēmējs uzticējis būt nomodā par bezdibena malā atrodošos bērna dvēseli.

Katrs būs novērojis, ka sevišķi meitenes, un visvairāk likteņa varā atstātas meitenes, bieži ar aizkustinošu uzticību pieķeras kādai audzinātājai vai citai labvēlei vai labvēlim, kas tām veltījis pāris sirsnīgu vārdu vai līdzjūtību.

Tādus gadījumus mēs bieži varam vērot skolas dzīvē. Nekad es neaizmirsīšu, ar kādu sirsnību mazā E. (viņas tēvs turēja traktieri, māte bija mirusi) bija pieķērusies savai jaunajai skolotājai K. jkdzei, kas tik labi bija pratusi meiteni psiholoģiski novērtēt; neaizmirsīšu arī to izmisuma kliedzienu, ar kādu tā metās pie savas mirušās audzinātājas krūts, kad tā, pēkšņi bija kritusi par upuri ļaunai slimībai un atdzisusi gulēja šķirstā... Man zināms, ka vēl daudz gadus vēlāk meitene sev dzīvē par vadzvaigzni turējusi K. jkdzes gaišo tēlu un viņas teiktos vārdus.

Tādiem cilvēkiem dotas lielas, dažreiz pat neaptveramas iespējas mazo dzīves upuru pacelšanā un vadīšanā. Un nešaubīsimies, ka daudzi, kam dzīve citādi ir nenozīmīga un tukša, var kļūt par tādiem gaišiem ceļvežiem.

Arī Bērnu Palīdzības Savienības internātā bija līdzīgs gadījums. Jūlija L., pa daļai sava izskata dēļ — viņas seja bija klāta baku rētām un arī citādi tā nebija sevišķi glīta — nevarēja atrast labvēļus, kas to pieņemtu par audžu bērnu. Viņa staigāja sapīkusi, nospiesta, mācījās slikti, bija nelaipta. Acīm

redzama pārmaiņa notika ar viņu, kad internātā par audzinātāju nāca N. jkdze, kas meitenei piegriezās ar vecākās māsas mīlestību un interesi. Jūlija jaunajai audzinātājai piekērās ar visu savu dvēseli. Sekas bija visiepriecinošākās. Jūlija, lai gan viens otrs „untumiņš“ vēl bija jāpārvar, tomēr attīstījies par jauku, izpalīdzīgu meiteni.

Beidzot vēl jāmin kāds trešais veids, kurā var iemiesoties tas pats stīprais un gaišais glābēja gars, lai gan šo veidu radīt ir visgrūtāk. Es te domāju noteiktam nolūkam radītu audzināšanas iestādi. Tomēr, šo savu lomu tā varēs veikt vienīgi tādā gadījumā, ja tā būs pareizi noorganizēta, pēc apjoma nebūs liela un pēc sava rakstura un iekārtas daudz maz līdzināsies istai ģimenei, darbīgai mājas saimei. Vissvarīgākais arī šinī gadījumā ir tas, ka kopējo dzīvi un darbu apgaro sirds siltums un gaišs darba prieks. Bet to, kā visur un vienumēr, varēs ienest un radīt vienīgi attiecīgās personas, audzinātāji, kam mazās audzēknes stāv iekšīgi tuvu un kam darbs viņu labā ir sirds lieta. Tādas iestādes — mājturības internāti bez atbalsta palikušām meitenēm, kurās visus mājas darbus veic audzinātājas kopā ar audzēknēm — pastāv Somijā, Zviedrijā un citur, un ja radīsies patiesa vajadzība — mēs par to nešaubāties — radīsies arī pie mums, Latvijā.

Atskatoties uz teikto, varēsim konstatēt: patiesi draudošs ir dzīves stīpro pamatu sairums mūsu augošai jaunatnei, it sevišķi ja tā atrodas apkārtņē, kas piesātināta vēl ar citiem tikumiskas pagrimšanas dīgļiem. Tomēr arī šinī gadījumā ir iespējams atrast gaišu pretspēku, kas, vienots ar pacietību un izturību, pamazām spēj dziedēt dzīves sistās brūces un likt jaunus pamatus gaišākai un veselīgākai dzīvei. Novēlēsim mūsu laika sociālajiem darbiniekiem un audzinātājiem, arī mūsu teologiem, daudz no šī gaišā spēka.

Stud. theol. **Bernhards Kasars**

Kopīgs visu klašu rīta svētbrīdis un ticības mācības stunda 3. pamatskolas klasē

(Beigas.)

2. Papildvielas.

a) Papildviela, kas māca sirdi glabāt tīru, šķīstu.

Leonardo da Vinči piedzīvojums.

Gribu jums pastāstīt par kādu līdzīgu notikumu, kas rāda mums, ka arī patiesi labs cilvēks var noklist no dievbijības un krietnas dzīves ceļa, ja viņš neapspiež savas dvēseles iekāres. Šo notikumu stāsta kāds jo slavens gleznotājs, kuŗš tagad gan jau sen miris, vārdā Leonardo da Vinči. Reiz šis vīrs esot gribējis darīt jo svarīgu darbu, viņš gribējis gleznot mūsu Kungu Jēzu Kristu. Ilgi viņš meklējis cilvēku, kuŗa seja tam varētu noderēt kā paraugs Jēzus Kristus svētās, apskaidrotās sejas izteiksmei. Beidzot viņš tādu cilvēku arī atradis. Tani bijusi nevien daiļa, apgarota seja, bet arī krietna, laba dvēsele. Glezna drīz vien bijusi gatava, un mākslinieks aizbraucis uz citu pilsētu. Pēc dažiem gadiem tam pašam māksliniekam bijis jāglezno Jēzus Kristus nodevējs — Jūdass Iskarijots. Atkal viņš meklējis cilvēku, bet šoreiz tādu, kuŗam sejā būtu iezīmēts viss ļaunais, kas būtu samaitāts līdz sirds dziļumiem. Te nejauši kādā krogū viņš tādu cilvēku arī atradis. Bet kad viņš dziļāk sava atraduma sejā ieskatījies, jo liels bijis viņa pārsteigums — tas tak bijis tas pats cilvēks, kas viņam reiz bija noderējis kā apskaidrotā Kristus tēla gaišais paraugs! Tik zemu labais cilvēks bija noslidējis, tik dziļi viņš bija grēku purvā iestidzis, ka viņu vairs tik tikko varēja pazīt.

Tā nu redziet, bērni, pats labākais, daiļākais cilvēks aiziet bojā, tāpat kā bojā aizgāja Absaloms, ja tas aizvien neravē netikumu nezāles, kuŗas cenšas sazelt ikviena cilvēka dvēselē.

b) Papildviela, kas māca cienīt vecākus.

Šo daļu sākšu ar jautājumu: Sakait bērni, pret ko Absaloms visvairāk noziedzās?

— Pret savu tēvu.

Ceturtais bauslis.

Kurš bauslis mums māca kā izturēties pret vecākiem?
— 4. bauslis.

Noskaidi N N viņu!

Skolēns skaita ceturto bausli.

Vai jūs zināt arī kādu bībeles pantu, kas runā par vecākiem? (Esmu tos mācījis, ja būs piemirsies, dažus atkārtōšu.)

— 1) Klausies mans bērns sava tēva mācību un nepamet savas mātes pamācīšanu, jo tie ir jauks krāšņums tavai galvai un zelta rota tavam kaklam. (Proverbia 4, 18.)

Redzi, tā tad paklausība vecākiem tavai galvai būs krāšņāka rota kā zīļu vaiņadziņš, vai pat zelta rota tavam kaklam. Paklausība tevi greznos vēl vairāk, kā zīļu mirdzums, kā zelts — tu kļūsi tīkams Dievam un cilvēkiem.

Šos skaistos vārdus par paklausību, stāstā, esot sacījis Absaloma brālis Sālomons tad, kad viņš bija liels izaudzis. Atceraties, stāstīdams par Absalomu, es viņu jau pieminēju. Kaut gan arī Sālomonom bija savas kļūdas, kā tas mēdz būt ar ikvienu cilvēku, tomēr viņš bija patiesi labs cilvēks. Viņš bija pavisam citāds, kā viņa brālis Absaloms. Viņš gāja sava tēva pēdās — viņš bija ļoti dievbijīgs, pieticīgs, pie tam viņš bija arī paklausīgs saviem vecākiem — un lūk, ar šīm savām rakstura īpašībām viņš kļuva Dievam mīļš. Tā ļaunā Absaloma brālis Sālomons kļuva visvarenākais, visslavenākais, visgudrākais un bagātākais valdnieks, kāds vien jebkad izraēļa tautai ir bijis. Viņa laikā valsts brīnišķi uzzēla. Viņa laiks bija dižs celtniecības laiks — tāds pat, kādu jūs tagad arī mūsu zemē esat piedzīvojuši. Viņš uzcēla visapkārt Jerūzālemei jo augstu mūri, lai ienaidnieki to nevarētu tik viegli iekārot. Bez tam arī daudz dižu celtnu viņš cēla. Slavenais Jerūzālemes templis ir viņa laikā celts. Daudz gadu šis templis ir celts, tas bija īsts brīnumdarbs. Iekšpuse tam viscauri bij ar zeltu klāta. Gan templī, gan ķēniņa galmā visi trauki bija no zelta — tik bagāts bija Sālomons — sudrabu viņa laikā uzskatīja par mazvērtīgu. Pie tam Sālomons nebija visu to nemaz kārojis, jo viņš bija pieticīgs. Uzņemoties valsts vadību, viņš bija lūdzis

Dievu, lai tas nedotu viņam neko vairāk, kā tikai gudru un saprātīgu sirdi, ka tas varētu taisni tiesāt savus ļaudis. Bet Dievs, redziet, cik bagātīgi apdāvina pazemīgo un to, kas ir paklausīgs saviem vecākiem. Tam patiesi labi klājas un tas ilgi dzīvo virs zemes, kā to mums māca ceturtais bauslis. Bet par Sālononu un visām tām jaukām lietām viņa laikā es jums daudz vairāk pastāstīšu nākamās stundās!

Vai atceraties vēl kādu bībeles pantu?

— Aci, kas tēvu apsmej un liedzas mātei klausīt — to izknābs kraukļi pie upes, un jaunie ērgļi to ēdīs. (Proverbia 30, 17.)

Jā, arī par šiem vārdiem saka, ka tie esot Absaloma brāļa — gudrā Sālomona vārdi. Šos vārdus sakot, laikam, viņš būs atcerējies sava brāļa — nelieša drausmīgo nāvi.

Sakait, vai mūsu tautas dziesmas un parunas arī māca vecākus godāt?

— Māca gan: Kas vecāka vārdu neklausa, tas kukuli pelnos cepj.

Latviešu folklorā.

Cits skolēns:

Ai bērniņi, ai bērniņi,
Klausait tēvu, māmuliņ;
Mūžam saule debesīs,
Ne mūžam tēvs, māmīņ!

Ja „birums“ nebūs liels, arī no savas puses pielikšu pāris dainu:

Ai bērniņi, ai bērniņi,
Tēvu, māti godājiet;
I bitītes savu tēvu
Vilcin vilka ozolā!

* *

*

Kam tie veci vīri der
Kam tie zaļi ozoliņi?
Veci vīri — padomam,
Ozoliņi — pamatam.

* *

*

Padomam vien turēju
Savu vecu māmuliņu;
Kad pietrūka padomiņa,
Piesagāju, pavaicāju.

* * *

*

Pasasmēju bērniņam,
Ne vecam cilvēkam;
Par bērniņu nepalikšu,
No vecuma neizbēgšu.

c) Skolotāja un pašu skolēnu novērojumi viņu dzīvē.

Ja laika atliks, tad pastāstīšu pats un ļaušu arī skolēniem pastāstīt savus novērojumus, kā labs cilvēks, ja tas palaižas netikumiem, vai arī tāds, kas necienī savus vecākus, aiziet bojā.

III. Noslēgums.

1. Galveno domu kopsavilkums.

Ko mēs varam mācīties, vērojot Absaloma dzīvi un bēdīgo galu?

— Cilvēkam jāvalda par savām iekārēm, jāpaliek sirdī šķīstam, tīram.

Labi! Ko vēl?

— Nedrīkst sacelties pret saviem vecākiem, vecāki jācienī.

Labi. Lai labāk tas paliktu jums atmiņā, tad savās piezīmju burtnīciņās ierakstait šos divi bībeles pantus:

a) Kad iekāre ir pieņēmusies (kā nezāle), tad tā dzemdē grēku, un kad grēks ir padarīts, tad tas dzemdē nāvi. (Jēkaba gr. 1, 15.)

b) Jūs, bērni, esiet paklausīgi saviem vecākiem visās lietās, jo tas Dievam labi patīk. (Kolosiešu gr. 3, 20.)

2. Lūgšana.

Svētīgi sirdī šķīstie, jo tie Dievu redzēs.

(Mateja 5, 8.)

Bērni, jums vēl ir šķīstas, tīras sirdis, jūs vēl esat kā plaukstoši, balti rasas pilni ziedi pļavā. Pats Pestītājs, par jums runādams, ir sacījis: „Laidiet bērniņus pie manis nākt, neliedziet tiem, jo tādiem pieder Dieva valstība!“ — Jums pieder Dieva valstība, jo jūs esiet sirdī šķīsti, Dieva svētā vaiga priekšā jūs varat droši stāvēt. Bet šķīsta sirds, kā ikviena dārga manta, ir jāglabā un cieti jāglabā. Ja tava sirds ir tīra, balta, tad tev viņa jāšargā, lai viņu dzīve neaptraipa, ka tu paliktu aizvien savā sirdī šķīsts. Kā tas iespējams? Tev jābūt aizvien nomodā par savām domām. Labas, cēlas domas ir tilts uz gaišu nākotni, bet ļaunas domas tevi ievēdīs it kā staignā purvā, tevi pazudinās. Tāpat tev jābūt skaidrībā par saviem darbiem — vai labi tie, vai ļauni. Vai tie tevi ceļ, vai pazudina. Ja tu šīs divi lietas ievērosi, tad tu paliksi sirdī šķīsts, tad tu būsi Dievam un cilvēkiem tīkams visu savu mūžu.

Jo jauki mūs mudina dzejnieks Jaunsudrabiņš būt sirdī šķīstiem, baltiem:

Kā sniegi kalnu galotnēs
Lai mūžam balti būtum mēs!
Pirms saules jau tie iedegas
Un sārtā zeltā blāzmojas;
Kad lejas smaga krēsla klāj,
Vēl viņi kvēlot nenostāj,
Kaut bieži viņi dienvidos
Gaist zili baltos debešos,
Drīz tomēr migla atstās tos
Un sauli viņi atstaros,
Kā sniegi kalnu galotnēs,
Lai mūžam balti būtum mēs!

Dzejnieks te mums uzbūz tālo dienvidu zemju ainu: tur kalni augsti jo augsti, viņu galotnes sniedz cauri mākoņiem. Kalnu piekājēs aug dienvidzemju stādi, zied brīnišķīgas puķes, jo

tur ļoti silts, bet kalnu galotnēs valda mūžīga ziema, pat vasaras vidū tur sniegs nenokūst. Pret tumši zilām dienvidu debesīm šīs sniegainās galotnes saulē mirdz žilbinoši baltas — un lūk, cik balti mirdz šīs augsto kalnu galotnes, tik tīras un baltas lai mūžam paliek mūsu sirdis! Tas ir jauks jō jauks salīdzinājums, labs mudinājums. Tāpat jauki notēlots dienvidu saules lēkts un riets. No rīta vēl ieleja tumša, bet sniegaino kalnu galotnes deg pirmos saules staros žilbinoši baltas. Tāpat saules rietā — ielejas jau sen sedz tumsas auts, bet kalnu galotnes vēl deg sārta rožainos mākoņos. — Lūk, ar jūsu sirdīm lai būtu tāpat: kad visapkārt ļaužu sirdīs vēl valda tumsā, lai jūsu sirdis pirmās atsaucas visam cēlam, labam ko nes nākotne, un tad no jūsu sirdīm lai gaisma pārsviežas arī uz visām citām sirdīm, kas vēl tumsā, lai visapkārt top gaišs kā tad, kad ataususi gaiša saules diena. Tāpat, ja uznāk dzīves nakts, ja nekur vairs neatrod atsaucīgas balsis visam labam un daiļam, tad lai jūsu sirdis ir pēdējās, kurās vēl viss daiļais atblāzmo un kvēl, kā kvēl sniegainās kalnu galotnes vēl ilgi, ilgi pēc tam, kad ielējas jau valda tumša nakts.

Lūgšim Dievu! Mīlais Tēvs, no sirds lūdzam, paglabā aizvien šķīstas un tīras mūsu mazās bērnu sirdis, ka viņām nepielīp nekas ļauns no dzīves, ka viņās nesazeļ nekādi netikumi. Pasargi mūs no ļaunām domām un jō vairāk no ļauniem darbiem, ka paliekam aizvien sirdī šķīsti un atsaucīgi visam labam, ka mēs aizvien paliekam balti kā sniegs dienvidu augsto kalnu galotnēs, ka mūsu sirdīs būtu visa labā un daiļā pirmais un pēdējais mājoklis. Ak kaut jel tā patiesi notiktu mēs vēlamies to no visas sirds, klausī mūsu lūgšanu, augstais Dievs, klausī to! Amen!

GRĀMATU APSKATS

Zenta Mauriņa — Dante tagadnes cilvēka skatījumā. Valtera un Rapas akc. sab. apgāds, 282 lp.

Greznajam Dantes „Dievišķās komēdijas“ izdevumam mūsu lielākais grāmatu apgāds tagad pēc gada pievieno vērtīgo Z. Mauriņas apcerējumu par Danti un viņa diviem ievērojamākiem darbiem „Jauno dzīvi“ un „Dievišķo komēdiju“. Šī jaunā grāmata nav Dantes biogrāfija, kaut arī tanī atrodam visus vajadzīgos viņa dzīves datus. Tā nav arī komentāru grāmata viņa „Dievišķai komēdijai“, kāda bija 1923. gadā Jūlija Vecozola sarakstītā grāmata: „Dantes Dievišķīgās komēdijas komentāri“. Tā ir vairāk kā biogrāfiska apcere un vairāk kā asprātīga darbu analīze. Autore ar grāmatas virsrakstu jau izteic, ka viņa rāda Danti tagadnes cilvēku skatījumā. Patiesi šī grāmata sniedz pašas autorei skatījumu, pie kam šis skatījums ir nopietns, dziļš un būtisks; tas ir tāds, kāds ir cilvēkam, kas patiesi mīl dižgaru Danti bez atlikuma. Autore kādu laiku ir nupat pavadījusi Dantes dzimtā pilsētā Florencē, lai „iepaizītos ar to, ko Dante milējis līdzīgi savai vismīļajai Beatricēi“ (9.) un par pieredzēto un izjusto viņa stāsta grāmatas pirmā nodaļā „Dantes pēdās Florencē“. Šī pat pirmā nodaļa ir uzrakstīta ar tādu apgarotību un bijību, ja pat pielūgsmi, ka ar pašiem pirmiem teikumiem padara mūs jau par grāmatas uzticīgākiem izlasītājiem līdz galam.

Autore grāmatā nepauž Dantes domas vien. Bieži kā viņa pati saka: „viņa domas savijušās ar manējām, viņa tēli ierosinājuši jaunas atziņas“ (26.). Grāmatā nav daudz citātu, toties pieminētie ir labi izvēlēti, ir zīmīgi un iespaidīgi. Citējumi labi atbalsta autorei skatījumu, veļ mums Dantes „Dievišķās komēdijas“ idejiskos dziļumus, ierosina mums pašiem to lasīt un pilnā mērā pierāda autorei šīs atziņas pareizību: „Kas domā Dantes domas, tā dzīve gūst mieru un lielu līniju“ (26.). Pārdomās apstāties liek arī autorei atziņas, kuŗas kā valdzinošas pērles izkaisītas pa daudzām lapas pusēm (piem., 38., 64., 68., 148. u. c.).

Autore savu grāmatu iesāk ar šo teikumu: „Trīs lielas mīlestības ir radījušas Dievišķo Komēdiju: mīlestība uz Florenci, mīlestība uz Beatricēi un mīlestība uz Virģiliju...“ (9.). Tādēļ viņa arī atklāj mums šo trīs mīlestību krāšņumu un burvīgumu, sevišķi nodaļās: Vita nuova, Maestro un mācekļa draudzība, Beatricē — mūsdienu sievišķības ideāls. Pie kam Virģiliju un Beatricēi viņa parāda mums tik skaidri, tik būtiski redzami, ka skaidrāk parādīt vairs nevar (sal. īpaši 210. lp. izteiktās domas par Beatricēi).

Ja autore ir domājusi pavērt mūsu skatam Dantes gara diženumu un lielās līnijās iepazīstināt mūs ar viņa divu minēto darbu idejisko saturu un mūžības vērtībām, tad jāatzīst, ka tas pilnā mērā viņai ir izdevies. Viņai ir izdevies tas, kas nav izdevies daudzajiem rakstu autoriem 1921. g.

izdotajā rakstu krājumā, kas veltīts Dantes 600 gadu nāves dienas piemiņai, un arī ne Richardam Rudzītim. Pozitīvs elements viņas skatījumā ir salīdzinājums. Viņa salīdzina Danti ar Unamuno Raini (42., 145.), Frančesko ar Skalbi (229.), Dantes un Karleila vērtējumus par Muhamedu (131.) un c. Šie un citi salīdzinājumi ir zīmīgi un pārāk daudz mums ko noskaidro. Autore prot Dantes uzskatus arī veiksmīgi formulēt, piem., vai var vēl veiksmīgāki formulēt Dantes sarežģīto domu vījumu par kāpšanu šķīstīšanas kalnā kā šādi: „pazemīgais ilgojas kalngala, augstprātīgais pats sev ir kalngals“ (148.). Arī citi raksturojumi, kopsavilkumi ir izteiksmīgi (piem. 187. lp. par kāpnēm), isi un skaidri (piem. 141. lp. par grēkiem, kas ved uz elli un egoismu).

Jāatzīmē, ka sevišķi silti uzrakstīta nodaļa par Jēkabu Masēnu, „Dievišķās komēdijas“ tulkotāju latviešu valodā.

Ir arī daži spriedumi, kuriem jāpieliek jautājumu zīmes. Nepieņemamas ir tādas tezes, ka Dantem Dievs ir nepersonisks (219.), un ka Dante nav gribējis šaubpilnus garus pārliecināt, piegriezt īstajai ticībai (78.). Kādēļ? To noskaidrojot aizņemtu šē pārāk daudz telpas. Problēmātisks mums vēl ir tāds spriedums, ka skaidrības ilgas ir viena no latviešu tautas būtiskām pazīmēm tādā secinājumā, kā tas ir izteikts 47. lp. Dažās vietās neskaidrība izteiksmē (piem. 37., 114.). Nekonsekvence vai arī drukas kļūda, ka 17. lp. raksta „Asīze“, bet 215. un sek. lp. „Asīzi“. Nepareizi 50. lp. teikts, ka Andrējs Bērziņš bijis Ropažu-Vangažu dr. mācītājs; Andrējs Bērziņš ir Ropažu māc. Luža Bērziņa tēvs (53. lp. pareizi minēts). Tāds teikums: „Nāciet un baudiet, cik salds ir Dieva tuvums“ 23. psalmā nav atrodams, kā tas tomēr 242. lp. ir apgalvots.

„Dižgarā vistiešāki atklājas dievišķais“ (38.), saka autore. Attiecībā uz Danti — grāmata to arī atklāj. Tādēļ to lasot, mūs brīžiem pārņem dievišķas vēsmas. Un par to grāmatas autorei ir vērts teikt sirsniņu paldies.

Alb. Freijs.

Prof. B. Vipers — **Latvijas māksla baroka laikmetā.** Valtera un Rapas apgāds; 258 lp.

Šo darbu autors uzskata kā pirmo mēģinājumu dot vispārīgu raksturojumu baroka stilam Latvijā. Viņa mērķis ir klasificēt Latvijas baroka pieminekļus stilistiskās pamatgrupās, kuri galvenā kārtā ir Latvijas baznīcas ar saviem iekārtojumiem, un novietot tos evolūcijas secībā, pievēršot galveno vērību šo pieminekļu stilistiskajai analīzei, cenšoties no vienas puses noteikt Rietumeiropas mākslas iedirbi šejienes mākslas dzīvē un no otras puses izcelt nacionālos, latviskos dīgļus lokālā baroka pieminekļos (3). Autors interesantā tēlojumā runā par celtniecību, tēlniecību un glezniecību, izšķirot divus posmus: no 1560.—1670. g. un no 1670.—1780. g. Darbu illūstrē 230 attēli.

Gala slēdzienā autors atzīst, ka „nav nekāda pamata uzskatīt baroka laikmetā radītos Latvijas mākslas pieminekļus vienīgi kā koloniālu vācu mākslas atspulgu“, jo svešās vācu un citu tautu ietekmes „lielākā

vai mazākā mērā pārveidojas lokālā stilistiskā koncepcijā, uzsūkdamas ne tik daudz pilsoņu un muižnieku, cik zemnieku kultūras garu" (254.). Vairākkārt autors pārliecinoši pierāda (piem., 162., 173., 201.), ka mūsu baznīcu celtnēs, altāros un kancelēs, kas bieži ir latviešu amatnieku darbs, ir ielikts nacionālā stilistiskā dialekta savdabīgums, kas „ļauj runāt nevien par baroku Latvijā, bet arī par latvisku baroku" (254.).

Mūsu uzdevums nav šo darbu novērtēt, bet gan gribam mūsu lasītājiem vienīgi aizrādīt uz šādas grāmatas iznākšanu un ka šis darbs ir ievērojams pētījums par to mākslu, kas zināmā laikmetā ir ielikta mūsu baznīcās. Baznīcas draugiem tā ir patīkama dāvana. Mūsu draudžu darbiniekiem tā rāda, kādas lielas vērtības viņus apņem tad, kad tie ierodas savu vai kaimiņu baznīcās. Atzīmējams greznais uzdevums.

Alb. Freijs.

H. Bauer: Der Ursprung des Alphabets. Der Alte Orient 36, 1/2. Leipzig 1937. 45. lp. + 13 tab.

Nesen sprieda par latviešu valodas alfabētu un noteica tā sastāvu. Šis notikums, līdz ar dzīvo interesi par valodas jautājumiem vispār, pamudina domāt, ka plašākām aprindām nebūs vienaldzīgas arī problēmas, kas stāv sakarā ar alfabēta vēsturi.

Kur un kā radies mūsu alfabēts? Tā jautājuši pētnieki sākot ar XVII gadu simtu, tā viņi jautā vēl šodien. Nesen mirušā Halles-Vitenbergas Mārtiņa Lutera ūniversitātes profesora Hansa Bauera atstātajā manuskriptā, kuŗu rediģējis un vietām papildinājis ar dažām piezīmēm autora kollēģa, Vecās Derības prof., O. Eisfeldts (Eissfeldt), dzirdam šī jautājuma jaunāko atbalsi. Atskaitot priekšvārdus (lp. p. 1—3), darbs iedalīts četrās nodaļās:

Nodaļu virsraksti ir šādi:

1. Princips — rakstīt burtiem — radies Ēģiptē (lp. p. 5—13).
2. Rakstu zīmes nav izveidojušās no priekšmetu attēlojumiem (bildēm) (lp. 13—28).
3. Dažādas analogijas burtu atradumam (lp. 28—40).
4. Patskaņu zīmju ieviešana un gala slēdziens (lp. 40—44).

Seko tabulas, kas rāda vecāko alfabētu — foinīkiešu (Ahirama sarkofāga), senā Siniū pussalā atrastā un vēl neizpētītā ebrēju alfabēta, Ras Šamras ķīļu-alfabēta salīdzinājumu ar babiloniešu ķīļu rakstiem, Somāli, indieša Sikvajī konstruētā alfabēta un vēl citus burtu attēlojumus.

Darba „smaguma centrs" ir otrās nodaļas saturs. Autors pārbauda šeit līdzšinējo populāro hipotēzi, kas ieviesusies neskaitāmās enciklopedijās un bieži mēchaniski tiek atkārtota, proti, vai tiešām alfabēta rakstības veida pamatā ir vecākais bilžu rakstības veids (piktografija). Lai to saprastu jāatgādina, ka latīņu alfabēts radies no grieķu, bet senais grieķu atkal no kāda semītu alfabēta. Vai foinīkieši paši (Kadms? kadem — austrumu F. T.) to izgudrojuši, jeb tikai veicinājuši šī alfabēta izplatīšanos.

Bauers seko Sēte'm (Sethe*) piejēmdams šo otro izskaidrojumu. Kā pirmās nodaļas virsraksts rāda, viņš domā, ka alfabēts cēlies no ēģiptiešu rakstības veida. Ēģiptieši pirmie sākuši atsevišķām rakstu zīmēm apzīmēt līdzskaņus. Viņi atklājuši alfabēta principu. Bez tam akrofonijas likumībai neesot viņu valodā piešķirama tik liela nozīme, kādu tai piešķirūši pētnieki senāk. (Piemēram: Šampollions (Champollion)).

Atšķirot šo burtu rakstības principu („ie innere „Schriftform“ — kā to sauc Lēmans-Haupts (Lehmann-Haupt)**) no ārējām pašu burtu zīmēm, Bauers ļoti rūpīgi izstrādātā otrajā grāmatas nodaļā rāda, ka pašas zīmes nav atvasinātas no priekšmetu attēliem. Zināms ebrēju burtu „alef's“ (no tā grieķu — „alfa“) nosaukums apzīmē šinī valodā vērši, „bēt's“ (grieķu „bētā“) namu u. t. t. Bet viņš noteikti apstrīd enciklopēdijās, mācības grāmatās un citur populāro hipotezi, ka pašas burtu zīmes radušās no šo lietu — vērša, nama un citiem — primitīviem grafiskiem attēlojumiem. Viņš rāda, ka šī hipoteze, kas kā argūmentu izlietā akrofonijas likumību, ir ļoti veca. Viņas sākumi sniedzas līdz XVIII gadu simta sākumam, jo šinī laikmetā sāka runāt par dīvaino saskaņu — „mira quaedam conventia“ (tā: Renferds (Rhenferd), profesors Utrechtā 1722. gadā publicētā rakstā — starp ebrēju burtu ārējo formu un viņu nosaukumu nozīmi. Bet paši šīs hipotezes aizstāvji esot ar saviem paskaidrojumiem un tulkojumiem pierādījuši, cik nedroša bāze tiem zem kājām. Mēs šeit nevaram ielaisties grafiskās studijās un demonstrējumos. Ja neraugās uz ebrēju burtu formu, kāda tā parādās t. s. kvadrātrakstā, bet ievēro to formu, kas uzglabājusies vecākajos literāros pieminekļos, piemēram uzrakstā virs Ahirama sarkofāga, kuŗu 1923. gadā atrada franču arhaiologs Montē (Montet) senajā Gubla's — (tagad Džebeila sādžā) pilsētā, kuŗu grieķi sauc par Biblosu (Byblos) (šo pieminēkli datē XIII gadu simtā pr. Kristus), tad šī burtu formas un nosaukumu „dīvainā“ saskaņa tiešām kļūst stipri problēmatiska. Nebija jau arī nekāds noslēpums agrāk, ka visu burtu identificēšana ar kāda priekšmeta attēlojumiem nebija izvedama konsekventi visā alfabētā līdz galam. Parasti apmierinājamies parādot, ka vienā otrā gadījumā šādu līdzību var saskatīt. Bauers parāda savā rakstā šīs inkonsekvences vājo pusi. Pie burta „gimela“ vieni saka — tā esot kamieļa galva (Gesenius), citi — kūkums kamieļa mugurā līdz ar ieslīpām pakaļkājām (Kalinka); bez tam vārds „gamae“ ar „i“ pirmajā zilbē (gimel) ir nepareizs jeb labākā gadījumā neparasts, jo ebrēju valodā un tās dialektos tāda forma neeksistē. — Šur tur var līdzību konstatēt — daži ebrēju burti prasa, lai viņus pagriez 90° leņķī — tad tāda labāki saredzama, bet pie citiem var „griez

*) K. Sethe: Der Ursprung des Alphabets. Nachrichten der kgl. Ges. zu Goettingen. Gesch. Mitteilg. 1916, 2 lp. 80—161 citēju sekodams Bauera: Ursprung... lp. 9, piez. 2, 13, piez. 1 u. c.

**) Lehmann-Haupt: Zur Herkunft des Alphabets ZDMG 73, 1919. lž. 51—79.

un grozīt", bet pirmatnējo paraugu atrast ir grūti. Tādēļ Bauers beigās konstatē, ka šī hipoteze ir tik nedroša, ka viņa pat nedrīkstot pretendēt uz varbūtējas hipotezes nosaukumu („sie verdient nicht einmal den Namen einer wahrscheinlichen Hypothese“ — tā 22. lp.).

Mēs varam aprīnīt autora plašo valodnieka prasmi un stingro līdzšinējo uzskatu kritiku. Viņš negrib un nevar piekrist „lētajām hipotezēm“ arī citos jautājumos — piemēram zīmējoties uz t. s. Sinai — uzrakstu fragmentiem — viņš neseko Grimam (Grimme) un atstāj Sēti. — („Man wird sich in einer späteren Zeit über die Leichtgläubigkeit wundern, mit der sich ernste Gelehrte von dem Trugbild der Sinaischrift als dem Urbild unserer Schrift haben gefangen nehmen lassen“ — tā 27 lp.) — Izlaižot mazāk svarīgo nodaļu (3) atreferējumu, autora gala slēdziens ir šāds — Alfabēts radies (pareizāki būtu — izveidots F. T.) ap 1300. gadu Sīrijā — Vidusjūras krasta apkaimē (Biblosā). Sākumā rakstīja tikai līdzskaņus un, proti, no labās uz kreiso pusi. Princips — rakstīt līdzskaņus kā atsevišķus burtus — esot radies Eģiptē. Ar to iepazīnušies foinīkieši vai nu tieši jeb ar Ras-Šamras alfabēta (alfabēta ķīļu zīmēm! F. T.) starpniecību. Bet aizgūts tikai rakstības veida princips. Burtu zīmes esot paša alfabēta atradēja darbs, kas šur un tur varbūt pieslēcies citur (Krētā?) redzētiem paraugiem. Iekšēja sakara starp atsevišķām burtu zīmēm un to priekšmetu nosaukumiem, kurus tik šķietami attēlo — neesot. Pirmatnējā alfabēta mums vēl neesot, bet XIII g. s. burtu zīmes novedot šī pirmatnējā alfabēta tuvumā. Grieķi pārveidojuši, pārjēmdami pašu alfabētu gandrīz pilnīgi tikai rakstības virzienu (no kreisās uz labo pusi) un līdzskaņiem blakus nolikuši kā pilnvērtīgus burtus arī patskaņus.

Autors pielaiž, ka dažu burtu forma būtu iespaidojusi arī viņu nosaukumus, bet apstrīd pretējo — ka saīsinātais nosaukuma vārds — kļuvis par burtu — akrofonijas kārtā.

Vai Bauera uzskats atradīs daudz piekritēju, to grūti pateikt. Varbūt nedrīkst pielikt tik stingru mērauklu pirmajiem „burtniekiem“, kā viņš to darījis. Bet katrā ziņā paliks atmiņā, cik sarežģīta problēma slēpjas uzstādītā vienkāršā jautājumā — „kā radies mūsu alfabēts?“

F. T r e u s, pr. doc.

Iss pārskats par jauniznākušām grāmatām.

Baznīcas Virsvaldes izdevumā:

1. V. P l ū d o n s — **Ko Palestīnas palmas šalc.** Leģendas dzejā un prōzā; 100 lp. Šinī krājumā autors sakopo savus kristīgā reliģiskā satūra daiļdarbus, galvenā kārtā dzejas, kas mums pa daļai jau pazīstamas no periodikas. Lielākā tiesa ir oriģināli un mazākā daļa ir D. Lilienkrona, K. Morgenšteina, H. Benimana u. c. dzeju atdzejojumi. Daiļdarbu temati aptver visu Jēzus dzīvi. Šis izdevums pieder pie labākiem izdevumiem,

ko pēdējā laikā ir izdevusi Baznīcas Virsvalde un katram labas reliģiskās dzejas cienītājam šis krājums darīs prieku.

2. K. Beldavs — **Mani vikāra gadi.** „Rakstu avota“ 8/9 numurs; 80 lp. 1935. g. K. Beldavs izdeva nelielu grāmatiņu „Mani kandidāta gadi“, ko toreiz lasījām ar lielu interesi, jo pavēra mums jaunākiem teologiem skatu viņa laiku studiju, kandidāta gadu un vispāri sadzīves gaitās. Tagad tai pievienojās šis „Rakstu avota“ izdevums, publicējot K. Beldava atstāto manuskriptu, kurā viņš stāsta par saviem vikāra gadiem un rāda, cik grūti toreiz latviešu tautības kandidātiem, un sevišķi viņam, ir nācies pastāvēt vācu kungu un ģenerālsuperintendenta priekšā. Šī grāmatiņa mums attēlo arī Opekalna draudzes nemierus, kas izcēlās tādēļ, ka konvents neievēlēja par draudzes mācītāju K. Beldavu, kas bija ieguvis draudzē lielas simpatijas, bet gan vācieti, bijušā mācītāja dēlu. Šis Beldava atmiņu tēlojums paveļ raksturīgu lapu latviešu tautības mācītāju stāvoklī, kāds tas bija pagājušā gadu simta deviņdesmitos gados. No šīs puses izdevums uzlūkojams par „Rakstu avota“ serijas vērtīgāko un nozīmīgāko grāmatiņu. Arī no tās puses grāmatiņa ir vērtīga, ka ļauj mums ieskatīties autora dvēseles ciešanās, cīņās un uzvarās.

Valters un Rapas izdevumā:

1. A. Grīns — **Zemgales atmoda.** 13. gadsimta vīzija 5 ainās; 46 lp. Ir vērts izlasīt šo patriotisma ētosa apgaroto viziju, kuŗu šī gada plaujas svētku dalībnieki skatīja spožā skatuviskā uzvedumā.

2. Moljērs — **Skopulis.** Komēdija piecos cēlienos. Tulkojis K. Jēkabsons; 77. lp. Tā ietilpināta „Pasaules klasiku“ serijā, ko apgāds izdod vidusskolu vajadzībām.

A. Gulbja izdevumā:

1. R. Vipers — **Jauno laiku vēsture.** Absolūtas monarchijas un triju revolūciju laikmets (1640.—1795.); 540 lp. Šī grāmata ir universitātes kurss, ko autors vairākas reizes lasījis laikā no 1926. līdz 1936. g. Viņš iesāk ar 17. g. s. raksturojumu uzsverot, ka 17. g. s. parādās tās politiskās iekārtas formas, rodas tas oikonomiskās dzīves plašums un paveras tas pasaules uzskats, kuŗos var saskatīt pašreizīgās, visjaunākās mūslaiku Eiropas priekštečus. Lielāko vērību viņš piegriež absolūtas monarchijas nodibināšanai Francijā un apgaismotam absolūtismam Ziemeļeiropā, tad lielai angļu un franču revolūcijai. Grāmatā redzama vieta ierādīta ir šī laikmeta filozofisko un reliģisko uzskatu strāvām, sevišķu vērību piegriežot garīgiem strāvojumiem 17. g. s. otrā pusē, angļu deismam un franču apgaismības filozofijai. Šī grāmata ir kapitāldarbs, kuŗa zinātnisko novērtēšanu atstājam speciālistiem — jauno laiku vēsturniekiem. No mūsu puses varam piebilst, ka dažus reliģiskus jautājumus, piem. par reformāciju (17.) un arī filozofiskus jautājumus, piem. par apgaismību (365. sek.) autors nav pareizi apgaismojis vai arī zināmus faktus nostāda ten-

denciōzā apgaismojumā, piem., nodaļā par reliģijas jautājumu 17. g. s. Grāmatu ieteicams ikvienam izlasīt, jo tā lielā mērā atsvaidzina mūsu zināšanas vēsturē.

2. **Gustavs le Bons — Pūļa psiholoģija.** Tulkojis Artūrs Kroders. 164 lp. Pēc astoņiem gadiem šis darbs parādās otrā izdevumā (kādēļ gan nav atzīmēts, ka tas ir otrais izdevums?). Pirmā daļā aplūkota pūļa dvēsele, otrā daļā — pūļa ieskati un ticējumi, trešā daļā — dažādu katēgoriju pūļa klasifikācija. Bez tam pielikumā S. Freuda raksts: „Pūļa psiholoģija un cilvēka „es“.

3. **E. Dzērve — Roalds Amundsens.** „Jaunības apcirkņu“ 9. num., 68 lp. Šī grāmatiņa teicami iepazīstina mūsu jaunatni ar ievērojamā polārpētnieka Amundsena dzīvi, ceļojumiem un lieliem sasniegumiem un tāpat arī ar kapteiņa Skota ekspedīcijas traģēdiju. Apcerējumam ir pārdabiska ētiska vērtība, jo, rādot izcila polārpētnieka lielo gribas spēku, uzņēmību, pacietību, sevis aizliegšanu pat nedrauga priekšā, tā arī mūsu jauniešos ieaudzinās šīs krietnās ētiskās īpašības, kas ikvienam dzīvē ir noderīgas.

4. **V. Ģinters — Senlatviešu pils.** „Jaunības apcirkņu“ 10. num., 68 lp. Šī grāmatiņa teicami iepazīstina mūsu jaunatni ar ievērojama „sniegt aptuveni īstenībai atbilstošu ainu par senlatviešu pili, pils nozīmi un dzīvi“ (9.). Šo nodomu autors arī sekmīgi piepilda vienkāršā, visiem saprotamā stāstītumā, kas dažās vietās pat ir vizionārs (piem., gabalā par Daugmales pili, 10. sek. lp.). Grāmatiņa dara seno pagātņi mūsu jaunatnei mīļu.

5. **Pastāsti.** Kultūras Fonda 1935. gadā godalgotie un izlasītie darbi. 176 lp. Grāmatā ietilpst 13 autoru pastāsti. Nebūs jānožēlo, ja grāmatu nopirks un izlasīs. Grāmata ir labu daiļdarbu izlase. Daudzos pastāstos dominē arī ētiski motīvi, kā piem., Alfonsa Franča — „Šoseja“, Aidas Niedras — „Jaunā dzīve“ un c. Pēteris Ērmanis pastāstā „Vecie skolotāji“ atceras katkisma stundas, kas bijušas viņam „īstais baideklis un mocības visā pagastskolas laikā“ (47.).

Alb. F.

C H R O N I K A

Latvija

Valsts prezidenta Dr. K. Ulmaņa 60 mūža gadu atcere.

Visas tautas sirsnīgi sumināts, Latvijas atjaunotājs, Valsts un Ministru prezidents Dr. Kārlis Ulmanis 4. septembrī atskatījās uz 60 nodzīvotiem mūža gadiem, kas aizvadīti nemitīgā darbā un cīņās, un kuņģus vaiņago vienotās tautas gājiens augšup kopš vēsturiskā 1934. gada maija.

Prezidenta svētku dienā, kas bija svētku diena arī visai latviešu tautai, mūsu baznīcas galva, archibiskaps prof. Dr. T. Grinbergs Tautas Vadonim veltīja šādus vārdus:

„Mūsu augsti cienijamais mīlais Valsts prezidents Kārlis Ulmanis atskatās uz 60 pavadītiem mūža gadiem. Šie gadi ir bijuši piedzīvojumu, darba un panākumu bagāti gadi. Visam viņa mūžam un darbam kā vadītāja zvaigzne spīd cauri mīlestība uz dzimto zemi, mīlestība uz savu tautu un valsti. Šī mīlestība viņam deva arī spēku vienot Latviju un tā to darīt spēcīgu un stipru. Viņš negrib nekā cita, kā vest savu tautu un valsti lielākai pilnībai un labklājībai pretī, negrib nekā cita, kā celt mūsu valsti uz stipra un droša pamata. Un Dievs brīnišķīgi ir mūsu Valsts prezidentu vadījis, svētījis un devis viņa darbam lielus panākumus. Par visu sasniegto un panākto mēs līdz ar savu Prezidentu pateicamies visuvarenajam likteņu lēmējam, pateicamies visuvarenajam Dievam, ka viņš līdz šejieni palīdzējis. — Mūsu Valsts Prezidents savu

vārdu nedzēšamiem burtiem ierakstījis Latvijas vēsturē. Ja ziedi, ko tauta pasniedz, arī vīstu, ja gaviles, ar kuņģam viņu visur sveic, arī izskanētu, viņa darbi Latvijas labā pastāvēs mūžīgi. Kristīgā baznīca un ticīgā latviešu tauta Prezidentam it sevišķi pateicīga par to, ka viņš valsts pamatā, lai tas būtu stiprs, gulda arī kristīgo ticību, gulda mūžības vērtības. Mēs esam Prezidentam pateicīgi par to, ka viņš palīdzējis sagrautos dievnamus atkal uzcelt, ka ar likumu ievēdis obligatorisku ticības mācību visiem skolniekiem, mēs pateicamies viņam par likumu, kas noteic baznīcas stāvokli valstī. — Mēs zinām, cik atbildības pilns un smags ir tautas Vadona pienākums. Bet tas Dievs, kas savā darbā aicina, tas dod arī spēku darbu veikt. Un mēs varam tikai lūgt visuvareno Dievu, lai viņš vēl ilgi uztur, vada un svētī mūsu mīlo valsts galvu un palīdz viņam līdz galam izvest valsts izveidošanas darbu Dievam par godu un mums visiem par svētību. Mēs no sirds dziļumiem lūdzam par savu Prezidentu, lai tas Kungu Kungs arī uz viņu zīmētu pazīstamo vārdu: „Es tevi svētīšu, un tu būsi par svētību.“

Prezidenta dzimtais pagasts — Bērzmuiža savu dižo dēlu sveica 14. septembrī. Svinības ievadīja dievkalpojums Bērzes baznīcā. Prezidentu pie dievnama durvīm sagaidīja un apsveica prāv. J. Strau-

manis, mācītāji doc. Dr. Alb. Freijs un J. Luksis un Bērzes draudzes priekšnieks R. Blūms. Svinīgajā dievkalpojumā svētrunu teica doc. A. Freijs par Ps. 89, 16.

Lūgšanu teica māc. J. Luksis, bet prāv. J. Straumanis iesvētīja Prezidenta pirmās skolas — Bērzmuižas pamatskolas jauno karogu. Svinību turpinājumā Prezidents teica runu, kurā pakavējās pie savas bagātās dzīves spilgtākiem mirkļiem. Šeit Prezidents atklāja savu gribu — reiz mūža mājokļos ieejot atgriezties dzimtā pagasta smiltājā, pie vecāku sāniem. „Ja mēs mīlam mūsu zemi,” teica Prezidents, „ja mums ir svēta mūsu pagātne un nākotne, ja mums ir mīla mūsu tauta un mēs gribam to uzturēt dzīvu un stipru — tad paliksim uzticīgi savai dzimtajai vietai, savam pagastam, savai ģimenei un savai dzimtajai zemes kapsētai pēc nāves.”

Valsts prezidents Dr. K. Ulmanis

no viņa rīcībā esošām summām ziedojis Mežmuižas baznīcas pārbūvei 1500 latus. Jaunceļamai Bornes baznīcai valsts prezidents ziedojis 5000 latu, bet Lēdurgas baznīcas vajadzībām 1000 latu.

Teoloģijas fakultāte.

Teoloģijas fakultāti ar cand. theol. gradu beiguši:

1. **A b a k u k s**, Antons. **Zinātniskais darbs:** „Latvieši misionāri.”
2. **B ē r z i ņ a**, Vallija. **Zin. d.:** „Alūksnes draudze 17. g. s. pēd. un 18. g. s. pirmajos gadu desmitos.”
3. **B l ū m e n f e l d e**, Elvīra. **Zin. d.:**

„Poruka dievuztvere un domas par dzīvi pēc nāves.”

4. **F r e i m a n i s**, Kārlis. **Zin. d.:** „Jēzus Kristus Juŗa Manceļa sprediķos.”
5. **G a i l i s**, Jūlijs. **Zin. d.:** „Dvēseles kopšana kazuālrūnās.”
6. **I v ā n e**, Marta. **Zin. d.:** „Pāv. 1. Kor. 13.”
7. **Ķ i p l o k s**, Edgars. **Zin. d.:** „Pirmie latviešu teologi.”
8. **O z o l s**, Jānis. **Zin. d.:** „Jēzus kā dvēseļu kopējs.”
9. **P l i k š s**, Eduards. **Zin. d.:** „Meistars un mācekļi Jaunā Derībā.”

Piemineklis māc. K. Beldavam.

Talsu draudzes Bēķu kapos 8. augustā atklāja pieminekli māc. Dr. K. Beldavam. Piemiņas zīmi iesvētīja Talsu mācītājs O. Martinelli. Kā izglītības ministrijas pārstāvji pieminekļa atklāšana piedalījās ministra sekretārs G. Brēmanis un V. Viņgants.

Ticības mācības skolotāju kursi.

Baznīcas virsvaldes sarīkojumā 22.—31. aug. Ventspilī notika kursi ticības mācības skolotājiem, kurus piedalījās 50 skolotāji no Ventspils un Talsu apriņķa. Kursus ievadīja dievkalpojums Ventspils baznīcā, piedaloties prāv. A. Jaunzemam un māc. E. Stangem. Kursos lekcijas lasīja prof. Dr. V. Maldonis (ētikas problēmās), prof. Dr. K. Kundziņš (metodoloģijā), prof. Dr. T. Grīnbergs (par katehismu), prof. Dr. L. Bērziņš (par bazn. dzeju), doc. F. Treu's (Vecā derība), prāv. A. Jaunzems (par rīta lūgšanu).

Baznīcas un draudžu dzīve.

Baltā baznīcā 8. augustā atklāja plāksni par tēvuzemi kritušo drau-

dzes dēlu piemiņai. Kara ministra ģen. J. Baloža uzdevumā piemiņas zīmi atklāja ģen. F. Virsaitis. Krāšņi rotātā dievnamā svinīgo dievkalpojumu vadīja prāv. V. Rozenieks, asistējot māc. O. Kraulim un māc. T. Zirakam.

*

Gadusimta atceres svētki 8. augustā bija Vecsaulē baznīcai. Svinīgajā dievkalpojumā atjaunotajā un uzpostajā dievnamā atklāja arī piemiņas plāksni brīvības cīņās kritušajiem draudzes locekļiem. Dievkalpojumu vadīja prāv. J. Reinhardts. Tajā pašā dienā Vecsaulē iesvētīja arī jauno aizsargu namu.

*

Skujenes draudze 8. augustā svinēja 400 gadu atceres svētkus. Svinīgajā dievkalpojumā, kuru vadīja prāv. K. Avots, svētrunu teica Jaunpiebalgas māc. J. Ozols. Dievkalpojumam sekoja svētbrīdis pie Skujenes draudzes kritušo cīnītāju piemiņas ozoliem.

*

15. augustā lika pamatakmeni jaunceļamajai Viesītes baznīcai. Dievnamu cels pēc arch. prof. Dr. P. Kundziņa projekta.

*

Jaunauces draudze 22. augustā atzīmēja savas baznīcas 325 g. pastāvēšanas svētkus. Baznīca atjaunota un uzposta. Svinīgajā dievkalpojumā piedalījās prof. Dr. V. Maldonis un prāv. J. Straumanis. Svinīgajam dievkalpojumam sekoja koncerts.

*

Archibīskaps prof. Dr. T. Grinbergs 8. septembrī Varakļānu kapsētā iesvētīja jauncelto kapliču.

*

11. sept. pamatakmeni lika Nurmuižas filiāldraudzes Dzedru jaunceļamajai baznīcai. Pamatakmeni iesvētīja archibīskaps, asistējot prāv. A. Virbulim un māc. P. Namgraudam.

*

Tukumā baznīcai 250 gadu pastāvēšanas svētki bija 12. septembrī. Svinīgajā dievkalpojumā ieradās archibīskaps, kas teica svētku runu un iesvētīja pārbūvēto altāri. Svētrunu teica prāv. A. Kundziņš. Dievkalpojumā vēl piedalījās mācītāji G. Turss un J. Vējiņš.

*

300 gadu pastāvēšanas svētki 19. septembrī bija Bātes baznīcai. Svinīgajā dievkalpojumā piedalījās archibīskaps prof. Dr. T. Grinbergs, māc. Dr. V. Sanders, K. Valters (teica svētrunu), E. Liepa.

L. Ū. Kristīgās Studentu biedrības konference Cesvainē.

L. Ū. Krist. Stud. b-bas vasaras konference notika šogad no 22.—25. jūl. Cesvaines skaistajā pilī. Viņā pulcējās ap 40 dalībnieku, lai noklausītos referātus un kopīgi pārdomātu vienu no cilvēka būtiskām un pēdējām problēmām: „Ko man būs darīt, lai es iemantoju mūžīgo dzīvību?” Priekšlasījumiem sekoja dzīvas diskusijas. Atsevišķās grupās konferences vadītāja māc. G. Beķera, cand. theol. L. Bitenieces un māc. Grosbacha vadībā dalībnieki pārrunāja minēto jautājumu saskaņā ar evaņģēliju tekstiem. Vietējais mācītājs Vītols iepazīstināja studentus ar krāšņo apkārtni, Saulieša muzeju, un etnogrāfisko muzeju, kas ierīkoti pilī.

23. jūlijā referēja J. Students par tematu: „Tagadnes cilvēka garīgie meklējumi.“

Lai gan tagadnes laikmetā, t. i. laika posmā pēc pasaules kara, ir daudz jaunu garīgu meklējumu, tomēr tas ir pilns drūmuma, satrauktības, neziņas un nervozitātes. Tagadnes cilvēka meklējumi ir novērojami dažādos cilvēka garīgās dzīves novados. a) Filozofijas laukā novērojama tiekšanās pēc skaidrības atziņas teorijā, kur it sevišķi saskatāma cīņa starp absolūtismu (panmetodismu) un relatīvismu, (pragmatismu). Vissvarīgākais te ir M. Šlika uzskats par „jaunības garu“ kā dzīves vērtības pamatu. b) Zinātnē ir novērojama arvien pieaugoša speciālizācija. Zinātnes sasniegumus kāri izmanto tehnika, un pēdējās sasniegumi ir tik lieli, ka tagadējo laikmetu var apzīmēt par tehnikas laikmetu. Tehnika apdraud un pat nomāc garu. Tas rada bažas par cilvēces nākotni un ierosina pat pārliecību par Vakareiropas bojā eju. — c) Mākslā un literatūrā pārsvarā forma par saturu. Ir meistarība, bet nav ģeniālītātes. Galvenie sižeti ir vīrietis un sievietē erotiskajās un jūtekliskajās attiecībās. Trūkst lielu ideju, kas apgaro klasiskos darbus. — d) Reliģijas laukā vistipiskākā parādība ir prasība pēc tautas (nācijas) reliģijas. Daudzās sabiedrības aprindās valda doma, ka Kristus reliģija nespēj glābt cilvēci no katastrofas; tādēļ arī novērojama atgriešanās pie primitīvā kulta. Tēpat arī meklējams izskaidrojums cīņai starp baznīcu un valsti, kas plosās dažās zemēs.

Izsekojot svarīgākos dzīves novadus, jāatzīst, ka: a) audzināšanā

trūkst līdzsvara starp izglītību un tikumību. Nav īstas intelligēnces. Izglītotie ļaudis vairo, un nevis mazina noziedznieku kadrus. b) Sairums vērojams arī ģimeņē. Mīlestību tulko vairāk miesīgi kā garīgi. — c) Valstī konstatējama pāreja no parlamentārisma uz autoritātīvo iekārtu. Autoritārā valsts ar vadoņa parādīšanos ir individa uzvara pār masu, gara uzvara par materiju. Dažās valstīs tomēr joprojām turpinās gan atklāta, gan aplēpta cīņa starp individuālistu un nacionālistu no vienas un komūnismu un kolektīvismu no otras puses. d) Lai pārvarētu mūsu laiku gara dzīves krīzi, jārada interese par laicīgiem jautājumiem. Vienpusība un kļūda ir tā, ka mūsdienu cilvēks visu grib izšķirt ar laicīgiem līdzekļiem. Jāvērš skats uz Absolūto. Par mērķi jāpadara tas, kas bieži vien ir līdzeklis. Cilvēkā atkal jāpamodina tas, kas viņu padara par cilvēku, t. i. dievišķīgā gaisma. Tad cilvēce no jauna uzies uz patiesības ceļa.

Nākošā dienā runāja priv.-doc. F. Treu's par tematu: „Vienas lietas tev vēl trūkst.“ Bieži cilvēks redz savā un citu dzīvē trūkumus un nepilnības, no kā ir grūti atraisīties. Šķēršļi un kavēkļi intelektuālā un gara dzīvē smacē cilvēka labākos centienus un nedod tam mieru. Grieķu filozofijas ziedu laikos Sokrāts u. c. domātāji aicināja cilvēku pārbaudīt sevi. Vidus laikos izvirzās cita doma — cilvēks nes pats sevī Dieva tēlu, un kas grib sevi pārbaudīt, lai iegremdējas sevī. Tā Anselms Silezijs, Ekehardts u. c. Bet šai mistiskai kontemplācijai trūkst paškritikas. — „Vienas lietas tev vēl trūkst,“ cilvēkam jāsaņem sev

dažādos dzīves apstākļos, sevišķi strādājot audzināšanas darbu. Bet daudz nesaudzīgāk šī prasība atskan reliģijas laukā, jo te cilvēkam to saka Dievs, nevis viņš pats sev; tas ir Dieva vārds, sirdsapziņas balss. Arī ap. Pāvils saka: „Ne it kā es jau būtu pilnīgs, bet es dzenos tam pakal, es stiepos uz to, kas priekšā“ (Filip. 3, 12. 14.). Tieši reliģiskā prizmā visi trūkumi un nepilnības tiek reducēti vai savilkti kopā vienā kardinālā jautājumā. — Vienas lietas tev vēl trūkst. Tāpēc Jēzus arī saka savā kalna runā: „Dzenaties pa priekšu pēc Dieva valstības un Viņa taisnības, tad Jums visas šīs lietas taps piemestas (Mt. 6, 33). — Evaņģelija stāstā par bagāto jaunekli (Mr. 10, 17—27), Jēzus noraida predikātu „labs“, tā aizsprostodams cilvēkam ceļu, par kuŗu tas griņ izvairīties no bauslības pildīšanas un pakļaušanās Dieva gribai (Šlatters), jo „neviens nav labs, kā vien vienīgi Dievs“ (18. p.). Dievs un viņa prasības ir centrā. Kad arī visi baušļi ir izpildīti, Jēzus tam vēl saka: „Vienas lietas tev vēl trūkst, ej un pār-dodi visu, kas tev ir un nāc, staigā man pakal.“ (21. p.). Prasība nav jauneklīm pa spēkam, viņš drūms

klusvis aiziet. Tad seko Jēzus vārds: „Cik grūti bagātie ieies Dieva valstībā.“ Vienīgā evaņģelija priekā vēsts ir: „cilvēkam tas nav iespējams, bet gan Dievam, — jo Dievam visas lietas iespējamas. — Savu trūkuma apziņu cilvēkam vajaga konfrontēt ar Jēzus Kristus vārdu. Bet „Dieva vārds ir abpusīgi griezīgs zobens.“ Tas ir pāršķēlis jaunekļa pašapziņu, ka tas aizgāja noskumis. Bet „Jēzus to bija iemīlējis“ (21. p.). Otra asmeņa puse ir skārusi paša pestītāja sirdi.

Pamatojoties uz šo evaņģelija stāstu ir radušies daudz un dažādi uzskati. Dažas pirmdraudzes nemaz neatzina privātu mantu, citas šo noteikumu mīkstināja. Radās arī uzskati, ka katrai mantai ir sava svētība, ja to pareizi izlieto, un nenokļūst viņas varā. Viens no sociālistiskiem reliģijas sludinātājiem Ragacs aicināja sniegt labākus dzīves apstākļus zināmām šķirām. Tagad to atzīst arī valsts vara, pārņemdamā sociālo apgādi savās rokās. Tas tomēr nemazina cilvēka pienākumu neatlaidīgi meklēt to, kas tam vēl praktiski būtu darāms, lai tas veicinātu Dieva valstības nākšanu pasaulē.

V. E.

Ā r z e m e s

Igaunija.

Igaunijas jaunajā satversmē par baznīcas un valsts attiecībām noteikts: „Pastāv ticības brīvība, piederība baznīcai un reliģiskām sabiedrībām ir neierobežota. Tāpat brīvi piekropjams kults, ja tas nav pretstatā sabiedriskai kārtībai un morālei. Valsts baznīcas Igaunijā nav. Reliģijas mācība noturāma valsts valodā.“

Anglija.

Anglijas darba ministrs Ernests Brauns izteicies kādā politiskā runā: „Dr. Franks Buchmanis un Oksfordas grupu kustības locekļi visām tautām dara lielāko pakalpojumu, kādu vien atsevišķs cilvēks vai atsevišķa kustība var izdarīt šajos kristiskajos laikos. Viņi uzsver nepieciešamību ieklausīties Dieva balsī, lai uzzinātu viņa nodomus attiecībā

uz mums un visu pasauli. Cilvēcīgā zināšana un saprāts nerod atrisinājumu tām problēmām, kas izceļas interešu un kaislību pretešķībās. Cilvēkiem tagad uzstādīti tik grūti uzdevumi, kā vēl nekad līdz šim, vienīgā izeja šeit rodama klusā stundā ar Dievu.“

*

Sakarā ar Oksfordas konferenci Oksfordas universitāte promovējusi par teoloģijas goda doktoriem arhibīskapu Eīdemu (Upsala), prof. Cankovu (Sofija), prof. Brunneru (Cīriche), prof. Braunu (Ņujorka) un Dr. Oldhemu (Londona).

Spānija.

Spānijas augstākie katoļu garīdznieki piesūtījuši rakstu bīskapiem visā pasaulē, uzaicinot iestāties par spāņu nacionālistu centieniem. Rakstā pieminēts, ka valdības karaspēks Spānijā sagrāvis 20.000 baznīcas, un ka 40% no visiem spāņu garīdzniekiem nogalināti. Savas ticības dēļ nogalināto civilpersonu skaits sasniedz 300.000.

Austrija.

Austrijā ierosināts jautājums par jaunu evaņģēliskās baznīcas satversmi. Pēc izstrādātā projekta baznīcas padomi, kas līdz šim bija valsts iestāde, turpmāk ievēlēs ģenerālsinode. Baznīcas priekšgalā atradīsies bīskaps ar baznīcas kancleru — juristu.

Ķīna.

Nacionālā kristīgo padome Ķīnā publicējusi pārskatu par 1936. gada misijas darbu. No tā izriet, ka Ķīnā

pašlaik darbojas 6039 ev. misionāri (25% mazāk kā 1928. g.). Evaņģēlisko draudžu locekļu skaits sasniedz 500.000. Lielākā baznīcas organizācija ir „Ķīnas baznīca“ ar 1115 misionāriem un 123.000 sv. vakarēdiena dalībniekiem.

Padomju Savienība.

Padomju kara komisāra jaunākais brālis (kuŗu nesen iecēla par pirmo goda bezdievi), izstājies no armijas un paziņojis savam brālim, ka vēlas kļūt garīdznieks.

*

Visās kara akadēmijās nodibinātas bezdievības fakultātes. „Mācību programmā ietilpst bezdievības kustības vēsture un attīstība Pad. Savienībā un citās valstīs.

Mazā kronika.

Ņujorka ar saviem 7 miljoniem iedzīvotāju ir lielākā pilsēta pasaulē. Viņā ir 1.734.000 katoļu, 1.755.000 Mozus ticīgo un 3.500.000 protestantu. Dievnamu: 430 katoļu un 190 protestantu baznīcas un 1000 sinagogas.

*

No 12.—17. septembrim Varšavā notika pirmais evaņģēliskais pretalkohola kongress. Tajā piedalījās pārstāvji no Anglijas, Šveices, Holandes un Vācijas.

*

Jezuītu ordenim ir 1112 laikrakstu 50 valodās, kuŗus pasūta 13.340.000 abonenti. Jezuītu vadītajā Romas universitātē ir 5 fakultātes, 78 profesori un 2198 studenti.

Atbild. redaktors: māc. **Gustavs Šaurums.**

Redakcijas kolēģija: prof. **K. Kundziņš**, prof. Dr. **V. Maldonis**, prof. Dr. **L. Bērziņš**, doc. Dr. **A. Freijs**, māc. **P. Detlavs.**

Izdevēja: **Latvijas Ev.-lut. Baznīcas Virsvalde.**